

**UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ**

Studia občanské společnosti

Amal Klimtová

**Spolky jako sociální podniky: Úloha vnořených sociálních podniků ve
financování spolků**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc.

Praha 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím pramenů a literatury řádně citovaných a uvedených v seznamu literatury. Práci jsem nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.

„Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.“

V Praze dne 22.7.2021

Amal Klimtová

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Doc. Ing. Marie Dohnalové, CSc. za podnětné vedení a vlídnou spolupráci. Děkuji také své rodině a přátelům za podporu a pochopení.

Abstrakt

Ústředním tématem diplomové práce jsou spolky jako sociální podniky. Teoretická část seznamuje s oblastí sociální ekonomiky a sociálního podnikání ve světě a v České republice. Seznamuje se s specifiky typickými pro tuto oblast v České republice a s legislativním rámcem sociálních podniků – spolků. Jsou představeny principy sociálního podniku a typologie sociálních podniků podle Kim Alter. Prostřednictvím obsahové analýzy veřejně dostupných dokumentů devíti spolků práce v empirické části vyhodnocuje, zda a jakým způsobem jednotlivé spolky naplňují principy sociálního podniku. Díky teoretické aplikaci klasifikace sociálních podniků podle Kim Alter lze posoudit, zda spolky odpovídají charakteristikám vnořeného, integrovaného nebo externího sociálního podniku.

Klíčová slova

Sociální ekonomika, sociální podnikání, sociální podnik, spolek, principy sociálního podniku, klasifikace Kim Alter, vnořený sociální podnik, integrovaný sociální podnik

Abstract

Associations as social economy enterprises are the main focus of this thesis. The theoretical part of the thesis presents the area of social economy and social entrepreneurship, both worldwide and in the context of the Czech Republic. The Czech legal framework for the area of social economy and its associations, as well as local specifics are also described. The discussion follows the principles delineated by Kim Alter. In the empirical part of the thesis, nine case studies of Czech associations – social economy enterprises are analysed with the use of publicly accessible documents. Using these case studies, the analysis shows how each case fulfils the principles of social economy enterprise. The author uses Alter's typology to ascertain, what type of social economy enterprise each of the cases represent: an embedded, integrated or external social enterprise.

Key words

Social economy, social economy enterprise, associations, principles of social business, typology by Kim Alter, embedded social enterprise, integrated social enterprise, external social enterprise

Obsah

Úvod.....	13
1. Teoretická část	14
1.1. Sociální ekonomika.....	15
1.2. Sociální podnik ideálního typu	18
1.3. Koncept tzv. trojího prospěchu	20
1.2.1. EMES	21
1.2.2. Vznik a vývoj	21
1.2.3. Zaměření a činnost	21
1.3. Přístupy k sociální ekonomice – USA a Evropa.....	22
1.3.1. Sociální podnikání v USA	22
1.3.2. Sociální podnikání v Evropě	24
1.3.2.1. Sociální ekonomika v Evropské unii.....	24
2.2. Sociální ekonomika, sociální podnikání v České republice	25
2.2.1. Historie	25
2.2.2. Současnost	25
2.2.3. NESEA	26
2.2.4. TESSEA	27
2.3. Legislativní rámec pro sociální podniky v České republice	28
2.4. Návrh zákona o sociálním podnikání.....	30
2.5. Právní formy sociálních podniků v České republice	34
2.5.1. Spolek jako sociální podnik	35
2.5.2. Ekonomické aktivity spolků.....	36
2.6. Situace sociálních podniků v České republice v období koronavirové krize	37
2.7. Klasifikace sociálních podniků podle Kim Alter jako východisko pro výzkum spolků jako sociálních podniků.....	41
2.7.1. Klasifikace ekonomických aktivit podle zaměření na poslání	41
2.7.2. Klasifikace podle propojení ekonomických aktivit a sociálních programů	43
1.9.1.1. Vnořený sociální podnik/Embedded Social Enterprise	44
1.9.1.2. Integrovaný sociální podnik/ Intergrated social enterprise.....	46
1.9.1.3. Externí sociální podnik/External Social Enterprise	47
1.10. Principy sociálního podniku.....	48
1.10.1. Sociální prospěch.....	48

1.10.2.	Ekonomický prospěch.....	48
1.10.3.	Environmentální a místní prospěch	49
2.	Empirická část.....	50
2.1.	Cíle a metodologie práce	51
2.2.	Výzkumný design – případová studie.....	52
2.3.	Výzkumný vzorek.....	55
2.4.	Metody sběru dat	55
2.5.	Vyhodnocování dat	56
2.6.	Představení výzkumného vzorku	57
3.	SP 1	58
3.1.	Naplnování principů sociálního podniku – SP1	58
3.1.1.	Sociální prospěch.....	58
3.1.2.	Ekonomický prospěch	59
3.1.3.	Environmentální a místní prospěch	60
3.2.	Klasifikace Kim Alter.....	62
3.2.1.	Vztah poslání a ekonomických aktivit	62
3.3.	Vyhodnocení pro SP1	65
4.	SP2.....	66
4.1.	Naplnování principů sociálního podniku – SP2	67
4.1.2.	Sociální prospěch.....	67
4.1.3.	Ekonomický prospěch.....	67
4.1.4.	Environmentální a místní prospěch	69
4.2.	Klasifikace Kim Alter.....	71
4.2.1.	Vztah poslání a ekonomických aktivit	71
4.3.	Vyhodnocení pro SP2	74
5.	SP3.....	75
5.1.	Naplnování principů sociálního podniku – SP3	76
5.1.1.	Sociální prospěch.....	76
5.1.2.	Ekonomický prospěch.....	76
5.1.3.	Environmentální a místní prospěch	78
5.2.	Klasifikace Kim Alter.....	80
5.2.1.	Vztah poslání a ekonomických aktivit	80
5.3.	Vyhodnocení pro SP3	83

6.	SP4.....	84
6.1.	Naplňování principů sociálního podniku – SP4	85
6.1.1.	Sociální prospěch.....	85
6.1.2.	Ekonomický prospěch	86
6.1.3.	Environmentální a místní prospěch	87
6.2.	Klasifikace Kim Alter pro SP4	89
6.2.1.	Vztah poslání a ekonomických aktivit	89
6.3.	Vyhodnocení pro SP4	92
7.	SP5.....	93
7.1.	Naplňování principů sociálního podniku.....	93
7.1.1.	Sociální prospěch.....	93
7.1.2.	Ekonomický prospěch	94
7.1.3.	Environmentální a místní prospěch	95
7.2.	Klasifikace Kim Alter pro SP5	96
7.2.1.	Vztah poslání a ekonomických aktivit	96
7.3.	Vyhodnocení pro SP5	99
8.	SP6.....	100
8.1.	Naplňování principů sociálního podniku.....	100
8.1.1.	Sociální prospěch.....	100
8.1.2.	Ekonomický prospěch	101
8.1.3.	Environmentální a místní prospěch	102
8.2.	Klasifikace Kim Alter pro SP6	104
8.2.1.	Vztah poslání a ekonomických aktivit	104
8.3.	Vyhodnocení pro SP6	106
9.	SP7.....	107
9.1.	Naplňování principů sociálního podniku.....	107
9.1.1.	Sociální prospěch.....	107
9.1.2.	Ekonomický prospěch	108
9.1.3.	Environmentální a místní prospěch	109
9.2.	Klasifikace Kim Alter pro SP7	110
9.2.1.	Vztah poslání a ekonomických aktivit	110
9.3.	Vyhodnocení pro SP7	113
10.	SP8.....	114

10.1.	Naplňování principů sociálního podniku	114
10.1.1.	Sociální prospěch.....	114
10.1.2.	Ekonomický prospěch.....	115
10.1.3.	Environmentální a místní prospěch	116
10.2.	Klasifikace Kim Alter pro SP8	118
10.2.1.	Vztah poslání a ekonomických aktivit.....	118
10.3.	Vyhodnocení pro SP8	122
11.	SP9.....	123
11.1.	Naplňování principů sociálního podniku	123
11.1.1.	Sociální prospěch.....	123
11.1.2.	Ekonomický prospěch.....	124
11.1.3.	Environmentální a místní prospěch	125
11.2.	Klasifikace Kim Alter pro SP9	126
11.2.1.	Vztah poslání a ekonomických aktivit.....	126
11.3.	Vyhodnocení pro SP9	129
12.	Závěr	130
	Seznam literatury	131
	Seznam webových stránek a internetových zdrojů.....	133

Úvod

Hlavním cílem práce je ukázat, jakým způsobem jednotlivé spolky – sociální podniky naplňují principy sociálního podnikání. Dalším cílem je přinést nové poznatky do oblasti studia sociálních podniků a sociální ekonomiky v kontextu České republiky – a to pomocí klasifikace na základě teoretické aplikace typologie sociálních podniků autorky Kim Alter, která byla aplikována na vybrané české spolky – sociální podniky. Tato typologie dosud není příliš známá a autorka této práce se domnívá, že může přinést jedinečný vhled do problematiky spolků jako sociálních podniků v České republice.

Sběr dat pro výzkum byl ztížen nepříznivou situací v době pandemie covid-19. Řada spolků z původního výzkumného vzorku byla nucena dočasně uzavřít své provozy a kanceláře a nereagovala na návrhy zapojení se do výzkumu. Díky spolupráci s vyučujícími na specifickém výzkumu sociálního podnikání na Katedře studií občanské společnosti Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy byl autorce poskytnut soubor případových studií českých sociálních podniků. Pro účely této práce byly názvy spolků pozměněny a účelově byl vybrán soubor devíti spolků – sociálních podniků. Na tomto souboru autorka provedla obsahovou analýzu relevantních veřejně dostupných dokumentů a poté teoretickou aplikaci klasifikace sociálních podniků podle Kim Alter.

1. Teoretická část

Teoretická část práce se věnuje zakotvení klíčových pojmů v literatuře. Využívá především nejnovějších poznatků z oboru sociální ekonomiky a sociálního podnikání. První kapitola se věnuje teoretickému vymezení sociální ekonomiky a jejích subjektů (normativní a právně institucionální přístup) a představení sociální podniku ideálního typu. Pracuje s definicemi podle evropské výzkumné společnosti *EMES*, platformy *Social Economy Europe*, definicemi vytvořenými platformou *TESSEA* a s teoretickými východisky uvedenými v titulu *Lidské zdroje v sociálních podnicích* od Marie Dohnalové a kol.¹ Další kapitola je věnována výzkumné společnosti *EMES* a jejím aktuálním výzkumům v oblasti sociální ekonomiky a sociálního podnikání. V teoretické části se práce zabývá také rozdíly v pojetí sociální ekonomiky a sociálního podnikání ve státech Evropské unie a ve Spojených státech amerických. Následuje kapitola o sociální ekonomice a jejích subjektech v České republice, o legislativním rámci, který se ně vztahuje a o připravovaném zákoně o sociálním podnikání. Na tuto tematiku navazuje kapitola o právních formách, které nabývají sociální podniky v České republice, a také část přibližující právní formu spolku a její specifika. Prostor je věnován rovněž podmínkám, za jakých mohou spolky provozovat ekonomickou činnost. Poslední kapitola teoretické části je věnována klasifikaci sociálních podniků podle Kim Alter a zaměřuje se na vnořené, integrované a externí sociální podniky.

¹ DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015.

1.1. Sociální ekonomika

Pojem sociální ekonomika je spojován s třetím sektorem, který je společně s veřejným a tržním sektorem součástí národního hospodářství. Subjekty sociální ekonomiky jsou soukromé, nezávislé na státu, vykonávají ekonomickou činnost a zároveň sledují i sociální a environmentální cíle.² Kromě části organizací občanského sektoru, které vykonávají soustavnou ekonomickou činnost, patří mezi subjekty sociální ekonomiky i část tržního sektoru – některá družstva a sociální podniky různých právních forem, dále také obchodní společnosti nebo například osoby samostatně výdělečně činné, sledující společensky prospěšné cíle.³ Tyto teoretické rámce a definice jsou používány v prostředí výzkumu české sociální ekonomiky a sociálního podnikání.

V odborném výzkumu sociální ekonomiky a sociálního podnikání se pracuje i se zahraničním definováním. Například podle platformy *Social Economy Europe* subjekty sociální politiky společně sdílejí hodnoty jako je přednost lidí a vůbec sociálního hlediska před kapitálem, demokratické řízení, solidarita a zpětná investice většiny zisků (v zájmu udržitelného rozvoje). Mezi subjekty sociální ekonomiky můžeme podle této platformy zařadit opět družstva, spolky, nadace, vzájemné společnosti a další typy sociálních podniků v závislosti na národní legislativě.⁴

Pro definování a teoretické vymezení sociální ekonomiky existují dva základní přístupy: právně institucionální a normativní. Právně institucionální přístup definuje právní formy sociálních podniků – toto pojetí je zřejmé v dokumentech Evropské unie. V memorandu k sociální ekonomice z roku 2017 se uvádějí čtyři pilíře sociální ekonomiky: družstva, vzájemné společnosti, asociace a nadace.⁵ K těmto typům organizací se přidávají nové formy sociálních podniků podle národních legislativ. Velmi častým druhem sociálních

² TESSEA. Zpráva o sociálním podnikání v ČR 2018. *TESSEA* [online]. Praha: TESSEA, 2018 [cit. 2021-7-13]. Dostupné z:

https://www.tessea.cz/images/pdf/ZPRAVA_O_STAVU_SOC_PODNIKANI_2018_FINAL2.pdf

³ DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 14-15.

⁴ *Social Economy Europe* [online]. Brusel: Social Economy Europe, 2021 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://www.socialeconomy.eu.org/>

⁵ DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 16.

podniků jsou ty, které zaměstnávají osoby ze znevýhodněných sociálních skupin. Tyto podniky se mohou lišit právními formami, ale pro všechny se obecně užívá označení sociální podniky typu *WISE (Work Integration Social Enterprise)*.⁶

Normativní přístup se soustředí na určování vlastností, jež jsou charakteristické pro subjekty sociální ekonomiky. Klíčové principy, základní hodnoty a charakteristiky, které sdílejí všechny subjekty sociální ekonomiky jsou obsaženy v Chartě sociální ekonomiky (*Social Economy Charter*) z roku 2002. Organizace *CEP-CMAF (European Standing Conference of Co-operatives Mutuals, Associations and Foundations)* - předchůdce dnešní platformy *Social Economy Europe* –principy dále upravila v roce 2015. Tento dokument je klíčový pro definování sociální ekonomiky a jejích subjektů nejen v Evropě, ale i v dalších zemích.⁷

Činnost subjektu sociální ekonomiky by měla stát na třech pilířích: ekonomické prosperitě, kvalitě životního prostředí a na kapitálu.⁸

Subjekty sociální ekonomiky se od podniků založených na kapitálu liší podle *Charty* především následujícími charakteristikami:

- Zaměření na člověka a společnost je klíčové – není upřednostňován kapitál.
- V řízení organizací se uplatňují demokratické prvky.
- Členství v organizacích je otevřené a dobrovolné.
- Často se spojují dohromady zájmy členů/uživatelů a veřejná prospěšnost pro společnost.
- Jsou prosazovány a v praxi aplikovány principy solidarity a odpovědnosti.
- Řízení subjektů je autonomní a nezávislé na autoritách veřejné správy.

⁶ TESSEA. Zpráva o sociálním podnikání v ČR 2018. *TESSEA* [online]. Praha: TESSEA, 2018 [cit. 2021-7-13]. Dostupné z:

https://www.tessea.cz/images/pdf/ZPRAVA_O_STAVU_SOC_PODNIKANI_2018_FINAL2.pdf

⁷ *Social Economy Europe* [online]. Brusel: Social Economy Europe, 2021 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z:

<https://www.socialeconomy.eu.org/the-social-economy/the-social-economy-charter/>

⁸ TESSEA. Zpráva o sociálním podnikání v ČR 2018. *TESSEA* [online]. Praha: TESSEA, 2018 [cit. 2021-7-13]. Dostupné z:

https://www.tessea.cz/images/pdf/ZPRAVA_O_STAVU_SOC_PODNIKANI_2018_FINAL2.pdf

- Část zisků je znovu investována v zájmu udržitelného rozvoje podniku a jeho služeb poskytovaných členům/uživatelům.⁹

Sociálním podnikáním podle definice TESSEA (Tematická síť pro sociální ekonomiku) rozumíme podnikatelské aktivity, které prospívají společnosti a životnímu prostředí. Sociální podnikání má velký význam v kontextu místního a regionálního rozvoje, často vytváří pracovní místa pro osoby se zdravotním, sociálním, kulturním nebo jiným znevýhodněním. Definice pro sociální podnikání, sociální podnik a integrační sociální podnik, které platforma TESSEA vytvořila, jsou plně v souladu s definicemi mezinárodní výzkumné sítě EMES.¹⁰

⁹ *Social Economy Charter* [online]. Brusel: Social Economy Europe, 2015 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://www.socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2020/04/2019-updated-Social-Economy-Charter.pdf>

¹⁰ Definice a principy sociálního podniku. *TESSEA* [online]. Praha: TESSEA, 2021 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://www.tessea.cz/tessea-o-nas/definice-a-principy-socialniho-podnikani>

1.2. Sociální podnik ideálního typu

V letech 1996 až 1999 probíhal výzkum evropské výzkumné společnosti *EMES* v patnácti zemích Evropské unie; výsledkem byl soubor indikátorů, na jejichž základě byly formulovány charakteristiky „ideálního sociálního podniku“. Tento výzkum a z něho plynoucí poznatky lze označit jako „první teoretické a empirické milníky ve výzkumu sociálních podniků“. Indikátory je vhodné vnímat jako nástroj, který výzkumníkům (i samotným sociálním podnikům) umožňuje rozeznávat různé typy sociálních podniků a jejich charakteristické rysy. Původně byly představeny dvě skupiny indikátorů – ekonomické a sociální. Později byla připojena ještě třetí skupina indikátorů ukazujících na určité typy řízení sociálních podniků.¹¹

Sociální charakteristiky sociálního podniku

Nejdůležitějším faktorem je, aby činnost, kterou sociální podnik provozuje, byla prospěšná společnosti nebo určité skupině lidí. Zároveň se klade důraz na podporování a vyvolávání společenské odpovědnosti jak u jednotlivců, tak u skupin; sociální podniky jsou zakládány prostřednictvím skupinové iniciativy občanů. Třetí princip se týká přerozdělování zisku. Některé právní formy sociálních podniků mají omezenou možnost nakládat se ziskem, jeho větší část musí být investována zpět do podniků a rozvoje jeho služeb.¹²

¹¹ DEFOURNY, Jacques a Marthe NYSENS. The EMES approach of social enterprise in a comparative perspective. *EMES Network* [online]. Liege: EMES European Research Network, 2012(03), 1-47 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: https://emes.net/content/uploads/publications/EMES-WP-12-03_Defourny-Nyssens.pdf

¹² DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 32.

Ekonomické charakteristiky sociálního podniku

Jedním z hlavních důvodů existence sociálních podniků je trvalá ekonomická činnost – výroba zboží nebo poskytování služeb. Tím se sociální podniky odlišují od klasických neziskových organizací, které se typicky zaměřují na dobročinné aktivity a přerozdělování finančních prostředků. S trvalou podnikatelskou činností souvisí samozřejmě i to, že podnik musí nést případná ekonomická rizika. Důležitým bodem je minimální podíl placené práce.¹³

Charakteristiky participativního řízení sociálního podniku

Sociální podniky jsou zcela autonomní ve svém řízení, ale to nevyklučuje určitý stupeň závislosti na veřejných dotacích. Veřejné instituce ani jiné organizace (například soukromé firmy) nemají žádnou pravomoc zasahovat do řízení sociálního podniku. Rozhodování v sociálním podniku by mělo mít v nejvyšší možné míře demokratickou povahu a sílu hlasovacího práva by neměla ovlivňovat výše vloženého kapitálu. Velmi důležitým aspektem je participace všech zúčastněných osob na provozování podnikových aktivit.¹⁴

Teoretický koncept ideálního typu sociálního podniku je ale potřeba vnímat jen jako nástroj, který umožňuje provádět výzkum daných subjektů v konkrétních podmínkách, slouží k mezinárodnímu srovnávání a stanovuje hranice pro vymezení sociálních podniků. V současné době společnost EMES rozšiřuje výzkum sociálních podniků do dalších oblastí mimo Evropu – do Latinské Ameriky a východní Asie.¹⁵

Podle definice Tematické sítě pro sociální podnikání (TESSEA) je sociálním podnikem „subjekt sociálního podnikání“ – právnická osoba založená podle soukromého práva, její součástí a nebo fyzická osoba – všechny typy ale musí splňovat principy sociálního podnikání. Sociální podnik naplňuje veřejně prospěšný cíl, který je stanoven v základních dokumentech podniku. Podnik vzniká a dále se vyvíjí v souladu s konceptem tzv. trojího prospěchu (P3 – People, Planet, Profit) – sociálního, environmentálního a ekonomického.¹⁶

¹³ DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 32.

¹⁴ Tamtéž. S. 33.

¹⁵ Tamtéž. S. 30-31.

¹⁶ Tamtéž. S. 27.

1.3. Koncept tzv. trojího prospěchu

Koncept tzv. trojího prospěchu znamená, že činnost sociálního podniku je provozována s vědomím jejího dopadu na společnost, planetu Zemi a zisk.

Pod pojmem sociální prospěch si můžeme představit to, že organizace je zakládána dobrovolně a v rámci jejího řízení se uplatňují demokratické principy. Do řízení se zapojuje co největší počet zaměstnanců (a dobrovolníků). Organizace svou činností přispívá k veřejnému prospěchu a uspokojuje potřeby společnosti/skupin lidí, nejlépe v lokálním měřítku na konkrétním místě.¹⁷

Environmentální a místní prospěch ukazuje na to, jak je sociální podnikání významné pro obec, místo a region. Sociální podniky využívají místní zdroje (materiální i lidské) a uspokojují přednostně místní potřeby. Spolupracují s místní samosprávou, organizacemi občanského sektoru, s širokou veřejností a účastní se místních aktivit. Chovají se ohleduplně k životnímu prostředí a snaží se jít v tomto ohledu příkladem ostatním.¹⁸

Ekonomický prospěch v tomto případě odkazuje na to, že podnik zachází se ziskem specifickým způsobem. Vynakládá ho na další rozvoj svých aktivit a pomáhá uspokojovat místní potřeby. Ziskem jsou prostředky, které podnik získal vlastní ekonomickou činností (dalšími zdroji mohou být dotace a dary). Sociální podnik musí výdělečnou činnost provozovat soustavně a nese za ni odpovědnost.¹⁹

¹⁷ DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 24.

¹⁸ Tamtéž. S. 25-26.

¹⁹ Tamtéž. S. 26.

1.2.1. EMES

1.2.2. Vznik a vývoj

EMES je evropská výzkumná společnost, kterou společně s *Centrem sociální ekonomiky* v belgickém Liège založil Jacques Defourny. Název společnosti je odvozen od jejího prvního výzkumného projektu *L'EMergence de l'Entreprise Sociale en Europe*, který probíhal mezi lety 1996 a 2000. Jako nezisková organizace byla společnost EMES založena v roce 2002 a původně se v ní sdružovala evropská výzkumná univerzitní centra a jednotliví výzkumníci. V roce 2013 se členství v EMES rozšířilo na výzkumníky a organizace z celého světa, nejenom z Evropy.²⁰

1.2.3. Zaměření a činnost

Hlavními oblastmi, na něž se výzkumná společnost EMES zaměřuje, jsou sociální podnik, sociální ekonomika, solidární ekonomika, třetí a neziskový sektor. Základním principem solidární ekonomiky je, že vykonávané aktivity přispívají k demokratizaci tržní ekonomiky, a to prostřednictvím občanských závazků ke společnosti. Třebaže se v oblasti výzkumu sektoru obecně používá označení třetí, existuje několik přístupů a definic, které organizace a instituce do něj lze zařazovat a proč. Pro neziskový sektor totiž neexistuje univerzální nebo všeobecně přijímané pojetí. Z hlediska empirického výzkumu je ale možné vycházet z konceptuálního rámce, který byl ustanoven v rámci mezinárodního srovnávacího výzkumu koordinovaného John Hopkins University v Baltimore v devadesátých letech. Výzkum společnosti EMES se soustředí na ty socioekonomické oblasti a faktory, jejichž význam nejen v Evropě neustále stoupá. Doposud se zaměřoval na Evropu, jejíž pojetí třetího sektoru se (hlavně díky vlivu institucí jako je Evropská unie) do určité míry liší od zbytku světa. V současné době se ale výzkumná oblast bude rozšiřovat, například do Latinské Ameriky a do východní Asie.²¹

²⁰ Focus areas. *EMES* [online]. Liege: EMES network, 2021 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://emes.net/focus-areas/>

²¹ Tamtéž.

1.3. Přístupy k sociální ekonomice – USA a Evropa

1.3.1. Sociální podnikání v USA

V prostředí Spojených států amerických se sociální ekonomice, sociálnímu podnikání a jeho subjektům věnují dva hlavní proudy. První je směr „tržních zdrojů“ (*earned income approach*), druhý se zabývá sociálními inovacemi.²²

První přístup „tržních zdrojů“ popisuje situaci, kdy se organizace občanského sektoru stávají sociálními podniky. Aby mohly naplňovat své společenské poslání, provozují v rámci vícezdrojového financování trvalé ekonomické aktivity. V rámci tohoto přístupu hovoříme o tzv. *social business*. Spadají sem sociální podniky různých prvních forem (obchodní korporace i neziskové organizace), jejichž společným jmenovatelem je fakt, že ve svém řízení aplikují metody typické pro komerční sektor.²³ V rámci tohoto přístupu lze také rozlišovat „komerční nezisk“ (*commercial non-profit*) a „byznys zaměřený na poslání“ (*mission-driven bussines*). V prvním případě jsou sociálními podniky neziskové organizace, které svůj zisk nepřerozdělují a zaměřují se na naplňování svého společenského poslání. Mohou provozovat jakoukoliv ekonomickou činnost bez ohledu na to, zda předmět podnikání koresponduje s hlavním posláním organizace. Přístup „byznys zaměřený na poslání“ rozšiřuje škálu sociálních podniků o jakékoli organizace (včetně komerčních podniků), které se soustředí na to, aby naplňovaly své společenské poslání.²⁴

²² DEFOURNY, Jacques a Marthe NYSENS. The EMES approach of social enterprise in a comparative perspective. *EMES Network* [online]. Liege: EMES European Research Network, 2012, **2012**(03), 1-47 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: https://emes.net/content/uploads/publications/EMES-WP-12-03_Defourny-Nyssens.pdf

²³ DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 23.

²⁴ CIRIEC. *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union* [online]. Brusel: European Economic and Social Committee, 2017, s. 23-24, [cit. 2021-7-18]. ISBN ISBN 978-92-830-3837-5. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-17-875-en-n.pdf>

Druhý směr se zaměřuje na sociální inovace a je spojován s organizací *Ashoka Foundation*, kterou založil Bill Drayton v roce 1980. Tento přístup zdůrazňuje roli sociálního podnikatele, jehož posláním je vytvářet a udržovat společenské hodnoty. Zároveň rozeznává a snaží se aplikovat nové způsoby, jak své poslání naplňovat. Pro sociálního podnikatele je typický zvýšený smysl pro odpovědnost ve všech směrech jeho činnosti.²⁵

²⁵ CIRIEC. *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union* [online]. Brusel: European Economic and Social Committee, 2017, s. 25, [cit. 2021-7-18]. ISBN ISBN 978-92-830-3837-5. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-17-875-en-n.pdf>

1.3.2. Sociální podnikání v Evropě

1.3.2.1. Sociální ekonomika v Evropské unii

2. Sociální ekonomika a sociální podniky v rámci jednotlivých zemí Evropské unie přispívají nezanedbatelnou měrou k rozvoji společnosti. Svou činností vytvářejí nová pracovní místa, sociální podniky jsou inkluzivní, podporují rovné příležitosti pro všechny, udržitelnost a občanskou participaci. Jsou příkladem ekonomiky, která „pracuje pro lidi“. Evropská komise sociální ekonomiku a rozvoj sociálních podniků výrazně podporuje, protože díky jejich činnosti společnosti dokážou přestát možné demografické, environmentální a digitální výzvy a změny. V roce 2011 byla v rámci Evropské komise ustanovena Iniciativa pro sociální podniky (*Social Business Initiative*). Vzhledem k rostoucímu celoevropskému významu sociální ekonomiky a sociálních podniků se Evropská komise rozhodla provést sérii rozsáhlých výzkumů, z nichž první proběhl v roce 2014, následující v roce 2016 a poslední, nejrozsáhlejší výzkum, se uskutečňuje v letech 2018–2020. V rámci projektů byly zmapovány historické podmínky a pozadí umožňující vznik organizací, jakými jsou sociální podniky. Výzkum se dále zaměřuje na vývoj konceptu sociální ekonomiky, existující legislativní rámce pro sociální podniky, rozsah a povahu aktivit sociálních podniků, jejich vzájemné sítě a podpůrné mechanismy. Byl zmapován také výzkum, vzdělávání a rozvoj dovedností v této oblasti. Důležitou oblastí zkoumání byly také zdroje, které jsou pro sociální podniky dostupné, definování faktorů bránících sociálnímu podnikání a sociálním podnikům v dalším rozvoji. V neposlední řadě se výsledné studie Evropské komise věnovaly současným trendům v této oblasti a budoucímu směřování.²⁶

²⁶ BORZAGA, Carlo, Giulia GALERA, Barbara FRANCHINI, Stefania CHIOMENTO, Rocío NOGALES a Chiara CARINI. *Social enterprises and their ecosystems in Europe: Comparative synthesis report* [online]. Luxembourg: European Commission, 2020, 1-124 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-17-875-en-n.pdf>

2.2. Sociální ekonomika, sociální podnikání v České republice

2.2.1. Historie

Vývoj občanského sektoru a jeho organizací v České republice byl mezi lety 1948 a 1989 přerušen. Některé organizace sice působily, postrádaly ale demokratický charakter a autonomii. Kořeny organizací s určitými rysy dnešních sociálních podniků lze však vysledovat až do poloviny 19. století; nejčastějšími typy byla dělnická družstva, vzájemné společnosti a spolky, které svou činnost zaměřovaly na finanční a materiální vzájemnou podporu a svépomoc. Po roce 1989 část spolků, vzájemných společností a náboženských organizací činnost obnovila.²⁷

2.2.2. Současnost

Koncept sociální ekonomiky a sociálního podnikání se v prostředí České republiky začal pozvolna objevovat kolem roku 2000. Vzestup povědomí o tomto fenoménu a vznik nových sociálních podniků urychlil vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004. Finanční podpora z evropských fondů, kterou prostřednictvím jednotlivých výzev přerozděluje Ministerstvo práce a sociálních věcí, hraje v rozvoji českých sociálních podniků významnou roli. Ačkoliv se evropská podpora doposud z velké většiny zaměřovala na integrační sociální podniky, zaměřují mnohé české sociální podniky svou činnost například na životní prostředí nebo na komunitní život.²⁸

²⁷ FRAŇKOVÁ, Eva. EUROPEAN COMMISSION. *Social enterprises and their ecosystems in Europe: Country report CZECH REPUBLIC* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019, s. 10, [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Social_enterprises_and_their_ecosystems_in_Europe_Updated_country_report_Czech_Republic_final.pdf.

²⁸ Tamtéž.

2.2.3. NESEA

Iniciativa Společenství EQUAL podporovala mezi lety 2000 a 2008 v zemích Evropské unie spolupráci při vývoji a prosazování nových nástrojů pro boj se všemi formami diskriminace a nerovnosti na trhu práce. V České republice probíhal za podpory Evropských strukturálních fondů v letech 2004–2008 Program Iniciativy Společenství EQUAL CIP. Jedním z nástrojů pro další využití a rozšíření úspěšných inovací/iniciací systémových změn byla síťová spolupráce v podobě Národních tematických sítí. Tematické sítě sestávaly z odborníků, inovátorů, organizací a institucí, kteří spolupracovali na šesti tématech (A. Zlepšení zaměstnanosti znevýhodněných; B. Rozvoj individuálního podnikání; C. Sociální ekonomika a komunitní služby; D. Adaptabilita a celoživotní učení; E. Rovné příležitosti žen a mužů; F. Integrace na trhu práce pro cizince a průřezová skupina Integrace osob ze sociálně vyloučených lokalit).²⁹

Národní tematická síť Posilování sociální ekonomiky, zejména komunitních služeb (C) se stala platformou pro výměnu informací z oblasti sociální ekonomiky a místem sdílení zkušeností. Nejprve ale bylo potřeba definovat, co je to sociální ekonomika a sociální podnikání. Skupina si stanovila za cíl formulovat takové pojetí těchto základních pojmů, aby souzněly jak s národním kontextem České republiky, tak s evropskými teoretickými přístupy. Pro nově vzniklou expertní skupinu byl přijat název Národní expertní skupina pro sociálně ekonomické aktivity – NESEA (Francová: 2008).

²⁹ Iniciativa Společenství EQUAL v České republice. *EQUAL ČR* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2006 [cit. 2020-02-13]. Dostupné z: <http://www.equalcr.cz/clanek.php?lg=1&id=397>

2.2.4. TESSEA

Na projekt Národní tematické sítě (viz předchozí podkapitola) a jeho výstupy navázala v roce 2009 Tematická síť pro rozvoj sociální ekonomiky (projekt ukončen 2011). V rámci tohoto projektu vznikla nová tematická síť s názvem TESSEA jako neformální názorová platforma sdružující jednotlivce, podnikatele, nestátní neziskové organizace, vysoké školy a další instituce. Jejich společným zájmem a cílem je prosazovat téma sociální ekonomiky a sociálního podnikání do povědomí odborné i laické veřejnosti. Vznikl také spolek TESSEA ČR, z.s. jenž působí jako zastřešující organizace pro všechny sociální podniky v České republice. Činnost TESSEA od roku 2012 koordinuje obecně prospěšná společnost P3 – People, Planet, Profit, o.p.s.³⁰

³⁰ O nás. *TESSEA* [online]. Praha: TESSEA, 2021 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://www.tessea.cz/tessea-o-nas/o-spolku-my-o-nas>

2.3. Legislativní rámec pro sociální podniky v České republice

Nejčastější právní formy, kterých sociální podniky nabývají, lze identifikovat pomocí právně institucionálního přístupu. Za pilíře sociální ekonomiky se v evropském prostředí obecně považují družstva, vzájemné společnosti, asociace a nadace. K tomuto vymezení je ještě nutné brát v úvahu definování právnických osob v jednotlivých národních legislativách.³¹

Subjekty české sociální ekonomiky jsou právnické osoby soukromého práva. Dále je lze rozčlenit podle toho, zda spadají do tržního, nebo netržního odvětví sociální ekonomiky.

Do tržního odvětví sociální ekonomiky zařazujeme obchodní korporace a družstva (i sociální družstva).³²

Do netržního odvětví sociální ekonomiky patří obecně prospěšné společnosti, ústavy, spolky, nadace a nadační fondy a evidované právnické osoby církví a náboženských společností. Všechny uvedené organizace jsou zakládány za veřejně prospěšných účelem a je pro ně typické omezené nakládání se ziskem. Zisk lze použít pouze k naplňování účelu, za jakým byly organizace založeny (ne ve prospěch zakladatelů, členů, zaměstnanců). Jen nadace mohou být založeny i k soukromým účelům, nejenom k veřejně prospěšným. Druhou výjimkou jsou spolky, ty mohou vyvíjet i činnost, která směřuje k naplňování vzájemně prospěšného účelu.³³

³¹ DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 46.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž.

Subjekty sociální ekonomiky jsou upraveny zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem. Ten obecně upravuje postavení právnických osob a spolků, ústavů, nadací a nadačních fondů. Pro další subjekty sociální ekonomiky existují následující právní úpravy: zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění nálezu Ústavního soudu č. 4/2003 Sb., zákon č. 562/2004 Sb., zákon č. 495/2005 Sb., o evidovaných právnických osobách a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech.³⁴

V současné době stále probíhají přípravy zákona o sociálním podnikání a jednoznačná právní úprava sociálního podniku neexistuje. Nestátní nezisková organizace nemůže být založena za účelem podnikání. Může ale podnikatelské aktivity provozovat jako činnost vedlejší. Pro východisko připravované zákonné úpravy sociálního podniku nelze použít definici podnikání podle §420 občanského zákoníku – v tom případě by totiž jako zákonné byly posuzovány pouze subjekty, které provozují podnikatelskou činnost jako činnost hlavní. Jak uvádí Deverová, pojem sociální podnik nekoresponduje s běžnou právní terminologií.³⁵

³⁴ DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 46.

³⁵ Tamtéž. S. 47.

2.4. Návrh zákona o sociálním podnikání

V současnosti je stále k dispozici pouze věcný návrh zákona o sociálním podnikání. Součástí plánovaného zákona je novelizace zákona o zadávání veřejných zakázek a zákona o zaměstnanosti. Přípravovaný zákon zavádí status sociálního podniku a sociálního integračního podniku.³⁶ Nebude tedy vytvořena nová právní forma, ale pouze budou stanoveny podmínky pro žadatele o status sociálního podniku/integračního sociálního podniku.

Navrhovaný zákon obsahuje definice sociálního podnikání, sociálního podniku a integračního sociálního podniku. Je zde také definována veřejně prospěšná činnost. Jsou zde uvedeny podmínky pro přiznání a odnětí jednotlivých statusů. V tomto návrhu je také popsán mechanismus kontroly dodržování podmínek nutných pro udělení statusu sociálního podniku / integračního sociálního podniku. Jako správce agendy bylo zvoleno Ministerstvo práce a sociálních věcí, bude tedy odpovídat za správní rozhodování o přiznání nebo odnětí jednotlivých statusů, bude provádět kontrolu a povede evidenci sociálních podniků. Ve spolupráci s dalšími ministerstvy má být sestavena Strategie rozvoje sociální ekonomiky.. Ministerstvo práce a sociálních věcí bude také podávat vládě zprávy o naplňování této strategie, do níž spadá i osvěta a poradenská činnost.³⁷

- Sociální podnikání je v tomto návrhu definováno jako podnikatelská činnost zaměřená jak na dosahování zisku, tak na společenský prospěch. Minimálně 51 % svého zisku musí sociální podnik využívat na další rozvoj podniku, případně k realizaci veřejně prospěšné činnosti. Je zde také řečeno, že sociální podnikání přináší jak sociální, tak environmentální prospěch a respektuje místní potřeby. Sociální podnik podle tohoto návrhu může mít formu obchodní korporace (podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích), nestátní neziskové

³⁶ Návrh zákona o sociálním podniku. *Hospodářská komora České republiky* [online]. Praha: Hospodářská komora České republiky, 2019 [cit. 2021-7-19]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/legislation/13-19-navrh-zakona-o-socialnim-podniku-18-2-2019/>

³⁷ Návrh zákona o sociálním podniku. *Komora sociálních podniků a společensky odpovědných organizací: Sociální podnikání* [online]. Praha: Komora sociálních podniků, 2019 [cit. 2021-7-19]. Dostupné z: <https://www.komora-socialnich-podniku.cz/socialni-podnikani/navrh-zakona-o-socialnim-podnikani/>

organizace, zájmového sdružení právnických osob založeného podle starého občanského zákoníku (zákon č. 40/1964, Sb.) nebo zahraniční právnické osoby (se sídlem v Evropském hospodářském prostoru a s odštěpným závodem v České republice).³⁸ Za sociální podnik bude podle návrhu považován subjekt, který splnil podmínky pro udělení statusu sociálního podniku:

- podniká,
- v jeho zakladatelském právním jednání je uveden způsob vykonávání, společensky prospěšné činnosti a podmínky nakládání se ziskem,
- má nastavena pravidla pro účast zaměstnanců a členů na směřování podniku/zaměstnanci a členové jsou zapojeni do rozhodování o směřování podniku (specifické pro každou právní formu),
- minimálně 51% zisku podniku je reinvestováno do dalšího rozvoje podniku/použito na zajištění společensky prospěšné činnosti (informace o využití zisku jsou zveřejňovány),
- v činnosti podniku jsou zohledňovány environmentální aspekty výroby a spotřeby,
- minimálně 30% příjmů pochází z vlastních tržeb,
- jeho činnost nenarušuje místní společenství více než je nutné,
- minimálně jeden rok před požádáním o udělení statusu sociálního podniku zaměstnává alespoň jednu osobu/osoby v souhrnné výšce jednoho plného úvazku,
- zveřejňuje své zakladatelské právní jednání a každoroční výroční zprávy,
- má transparentní vlastnickou strukturu,
- nemá dluhy vůči státní správě (daně, sociální zabezpečení atp.),
- není v procesu likvidace,
- jeho statutární orgány jsou bezúhonné (ve smyslu živnostenského zákona),

³⁸ Návrh zákona o sociálním podniku. *Komora sociálních podniků a společensky odpovědných organizací: Sociální podnikání* [online]. Praha: Komora sociálních podniků, 2019 [cit. 2021-7-19]. Dostupné z: <https://www.komora-socialnich-podniku.cz/socialni-podnikani/navrh-zakona-o-socialnim-podnikani/>

- má uzavřené minimálně jedno období jako podnikající osoba a minimálně jeden rok před podáním žádosti o udělení statusu splňuje tyto podmínky.³⁹

-

Integrační sociální podnik je v tomto návrhu zákona definován jako subjekt, který splňuje výše uvedené charakteristiky sociálního podniku a který za následujících podmínek zaměstnává osoby znevýhodněné na trhu práce:

- roční počet zaměstnanců (přepočtený na úvazky) je minimálně z 30% tvořen znevýhodněnými zaměstnanci,
- provádí prokazatelné další aktivity, které směřují k dalšímu uplatnění znevýhodněných osob na trhu práce nebo sociální integraci a poskytuje svým zaměstnancům se znevýhodněním psychosociální podporu.

V návrhu zákona je též definován pojem osoba znevýhodněná – jedná se o osoby se zdravotním postižením, sociálně znevýhodněné osoby (věkově, nízkou nebo špatně uplatnitelnou kvalifikací, pečující o závislé členy domácnosti, s trestní minulostí, v bytové či hmotné nouzi nebo jinak ohrožené diskriminací na trhu práce.⁴⁰

³⁹ Návrh zákona o sociálním podniku. *Komora sociálních podniků a společensky odpovědných organizací: Sociální podnikání* [online]. Praha: Komora sociálních podniků, 2019 [cit. 2021-7-19]. Dostupné z: <https://www.komora-socialnich-podniku.cz/socialni-podnikani/navrh-zakona-o-socialnim-podnikani/>

⁴⁰ Tamtéž.

Podle návrhu zákona bude jako poradní orgán vlády a nástroj pro meziresortní spolupráci vytvořena Rada pro rozvoj sociálního podnikání. V roce 2014 provedla společnost IREAS pro Ministerstvo práce a sociálních věcí Evaluaci podpory sociálního a inkluzivního podnikání v Operačním programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Cílem evaluace bylo vyhodnotit fungování projektů na podporu sociálního podnikání a podnikání znevýhodněných osob a formulovat doporučení pro nastavení podpory v této oblasti. Z výsledků evaluace vyplývá, že grantovou podporu by bylo vhodnější nahradit systémovou podporou sociálního podnikání, například v podobě daňových úlev, záruk a příspěvků na zaměstnávání znevýhodněných osob. Pro systémovou podporu je ale třeba sjednotit definice sociálního podniku a sociálního podnikání a zakotvit je legislativně. Na návrhu tohoto zákona spolupracovala řada organizací (Úřad vlády ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo financí, Ministerstvo zemědělství, Svaz měst a obcí České republiky, generální ředitelství Úřadu práce České republiky, Svaz českých a moravských výrobních družstev, Univerzita Karlova, BIVŠ, zástupci sociálních podniků, Národní síť místních akčních skupin ČR, TESSEA, P3 – People, Planet, Profit, o.p.s., Asociace veřejně prospěšných organizací a Rada vlády pro nestátní neziskové organizace).⁴¹

Ke shodě o konečné podobě zákona však doposud nedošlo. V současnosti je návrh zákona o sociálním podniku / integračním sociálním podniku připraven k projednání v Poslanecké sněmovně. Vzhledem k blížícím se volbám však není brzké projednání zákona pravděpodobné. ⁴²

⁴¹ Návrh zákona o sociálním podniku. *Komora sociálních podniků a společensky odpovědných organizací: Sociální podnikání* [online]. Praha: Komora sociálních podniků, 2019 [cit. 2021-7-19]. S. 44-45. Dostupné z: <https://www.komora-socialnich-podniku.cz/socialni-podnikani/navrh-zakona-o-socialnim-podnikani/>

⁴² Návrh zákona o integračním sociálním podniku projednají poslanci. *Advokátní deník* [online]. Praha: Advokátní deník, 2021, [cit. 2021-7-20]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/07/13/k-navrhu-zakona-o-integracnim-socialnim-podniku-zaujala-vlada-neutralni-postoj/>

2.5. Právní formy sociálních podniků v České republice

Podle údajů uvedených v adresáři na webové stránce České sociální podnikání bylo v roce 2019 v České republice celkem 238 sociálních podniků, organizací, které se přihlásily k principům sociální ekonomiky na uvedených stránkách. Webové stránky provozuje Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky.⁴³ Nejčastější právní formou sociálních podniků byla v roce 2019 společnost s ručením omezeným (110 s.r.o. tvořících 46 %), následovala obecně prospěšná společnost (55 o.p.s. tvořících 23 %), družstva (20 družstev tvořících 8,4 %) a spolky (19 spolků tvořících 8 %). Méně časté byly ústavy (6 %), osoby samostatně výdělečně činné (5 %), církevní právnické osoby (2,5 %), akciové společnosti, veřejné obchodní společnosti a zájmové sdružení právnických osob tvořily dohromady 1,2 % sociálních podniků.⁴⁴

⁴³ Adresář sociálních podniků. *České sociální podnikání* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2020 [cit. 2020-02-13]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/adresar-socialnich-podniku>

⁴⁴ Dotazníkové šetření sociálních podniků 2019. *České sociální podnikání* [online]. Praha: České sociální podnikání, 2019 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/ke-stazeni/pruzkumy-a-setreni/3976-dotaznikove-setreni-socialnich-podniku-2020>

2.5.1. Spolek jako sociální podnik

Spolek je společenstvím nejméně tří osob (zakladatelů nebo ustavujících členů). Podle § 214 občanského zákoníku je základní charakteristikou při zakládání spolku existence společného zájmu zakladatelů. Činnost, kterou zakladatelé společně provozují, směřuje k naplňování a realizaci tohoto zájmu (nemusí se nutně jednat o zájem veřejně prospěšný). Častým jevem je, že spolky mají jak vzájemně (například ochrana zájmů svých členů), tak veřejně prospěšný účel.

Mezi další základní znaky spolků, jak jsou uvedeny v § 214 občanského zákoníku, patří i samosprávnost a dobrovolnost. Spolková samospráva znamená, že stát a jeho orgány nemají oprávnění zasahovat do rozhodování a řízení spolku. Jak píše Lenka Deverová, tato zásada je naplněním ústavního principu oddělení soukromoprávních korporací od státu. Zásada dobrovolnosti znamená, že členství ve spolku je dobrovolné a nelze k němu nikoho nutit, ani není možné někoho nutit k vystoupení ze spolku.⁴⁵

Spolek je možné založit buď přijetím stanov na ustavující schůzi nebo uzavřením smlouvy, pokud se zakladatelé shodnou alespoň v následujících bodech: název a sídlo spolku, účel spolku, práva povinnosti členů vůči spolku (také jak jim budou práva a povinnosti vznikat) a určení statutárního orgánu.

Ačkoliv se spolky zařazují mezi korporace (podobně jako obchodní korporace a družstva), liší od nich tím, že majetková sféra spolku je oddělena od majetkové sféry členů spolku. Zároveň členství ve spolku nezakládá právo člena na majetek spolku (opět se tím spolky liší od dalších dvou výše zmíněných korporací).

V občanském zákoníku je uvedena podrobná úprava organizační struktury spolku a spolkového členství. Jinak si většinu právního uspořádání spolek stanoví sám ve stanovách.⁴⁶

⁴⁵ DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 60.

⁴⁶ Tamtéž. S. 67.

2.5.2. Ekonomické aktivity spolků

Podle § 217 občanského zákoníku není možné, aby hlavní činností spolku bylo podnikání nebo jiná výdělečná činnost – spolek tedy nelze založit za účelem podnikání nebo jiné výdělečné činnosti. Podnikání a jinou výdělečnou činnost mohou spolky provozovat pouze jako činnost vedlejší.

Výdělečná činnost není synonymem podnikání, zákonem ale není přesně vymezeno, co to vlastně výdělečná činnost je. Tento nedostatek samozřejmě vede k nejednoznačným výkladům. Činnost, která směřuje k naplňování účelu, za kterým byl spolek založen, je vykonávána za úplaty, ale tržby z ní pokryjí jen částečně náklady hlavní činnosti, nenaplňuje znaky podnikání a nejedná se o vedlejší hospodářskou činnost.⁴⁷

Spolky mohou podnikání realizovat přímo – jako vedlejší činnost vlastním jménem, nebo nepřímo – mohou mít účast na podnikání v obchodní korporaci nebo akciové společnosti. V souvislosti s podnikáním spolků je třeba vycházet z definice podnikání, kterou uvádí občanský zákoník v § 420. Za podnikatele je považován ten, kdo samostatně a na vlastní účet a odpovědnost vykonává výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně a trvale. Podnikatelem je podle občanského zákoníku ten, kdo má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění. Zisk je realizován záměrně a je cílem, k němuž podnikatelská činnost směřuje. Pokud je z činnosti spolku generován zisk, je zákonem určeno, jak s ním smí spolek nakládat. Spolek může zisk vynaložit pouze pro realizaci společného cíle, k němuž byl primárně založen. Zisk může být také vynaložen na správu spolku – občanský zákoník však nedefinuje, co jsou náklady na správu spolku. Většinou jde o náklady spojené s realizací aktivit, které jsou hlavní činností spolku, a s fungováním orgánů spolku.⁴⁸

⁴⁷ DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 68.

⁴⁸ Tamtéž. S. 68-69.

2.6. Situace sociálních podniků v České republice v období koronavirové krize

Vzhledem k nepříznivému vývoji epidemiologické situace v České republice byl v březnu 2020 vyhlášen nouzový stav. Postupně byla vyhlášována mimořádná opatření, která měla co v největší míře omezit rozšíření onemocnění způsobované novým koronavirem SARS-CoV-2. Mezi mimořádná opatření patřilo uzavírání provozoven, sociální izolace, omezení pobytu na veřejnosti a podobně. Pro mnoho menších podniků byla tato nařízení téměř likvidační. V červnu 2020 vydal kolektiv autorů ve spolupráci s TESSEA ČR a Ministerstvem práce a sociálních věcí (v rámci projektu Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje) *Vyhodnocení dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize*. Dotazníkové šetření probíhalo v květnu 2020 a cílovou skupinou byly sociální podniky registrované v Adresáři sociálních podniků Ministerstva práce a sociálních věcí. Prostřednictvím emailu bylo osloveno 150 organizací s žádostí o vyplnění anonymního online dotazníku. Návratnost dotazníkového šetření byla 41 % (odpovědělo celkem 61 sociálních podniků).⁴⁹

Cílem výzkumu bylo za prvé získat data z ekonomické a personální oblasti o dopadu vládních opatření a koronakrize na sociální podniky v České republice. Druhým cílem šetření bylo zjistit, jaké sociální podniky pomáhaly v tomto nesnadném období společnosti. Třetím cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jaké jsou potřeby sociálních podniků, aby bylo možné vyjednávat o jejich případné podpoře.⁵⁰

Skladba sociálních podniků je velmi podobná (odpovídá jak rozprostřenost mezi kraji, tak právní formy, oblast podnikání, počet zaměstnanců i velikost obratu) jako v Dotazníkovém šetření sociálních podniků v roce 2019. Podle autorů lze tedy výzkumný vzorek sociálních podniků považovat za standardní a reprezentativní pro celý sektor sociálních podniků v České republice.⁵¹

⁴⁹ RYCHTÁŘ, Karel, Petra FRANCOVÁ a Markéte VINKELHOFEROVÁ. *Vyhodnocení dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2020 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Vyhodnocen_dotaznikovho_eten_korona.pdf

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž.

Respondenti, zástupci sociálních podniků, byli například dotazováni, jak dlouho při předpokládaném vývoji tržeb a vzhledem ke stavu finanční rezervy udrží vyrovnané cash-flow. Ukázalo se, že ve vážných ekonomických problémech bylo na jaře 2020 45 % dotázaných českých sociálních podniků. Polovina podniků také vykazovala propad tržeb o 50 %. Pouze čtvrtina sociálních podniků očekávala stabilní nebo rostoucí poptávku. Pozastavení EET patřilo podle respondentů mezi nejlépe dosažitelná úlevná vládní opatření. Na druhém místě uváděli sociální podniky čerpání příspěvku na mzdy osob se zdravotním postižením, dále žádosti o odklady splátek úvěrů, nájemného a daní. Speciální vládní programy (Antivirus A a B, úvěr COVID II) se podle výpovědí respondentů ocitly až na konci seznamu úlevných opatření, která české sociální podniky využívají nebo mají v úmyslu využít.⁵²

Podnětné byli odpovědi zástupců českých sociálních podniků na otázku, jaká podpurná ekonomická opatření jsou podle nich v současné situaci nejvíce potřeba a jaká zatím česká vláda nenabízí. Mezi nejčastější odpovědi patřila specifická finanční podpora, která by byla upravena přesně podle aktuálních potřeb sociálních podniků. Další vítanou podobou finanční podpory by například byla kompenzace ušlých zisků nebo vzniklých nákladů, které vzešly z nuceného pozastavení či utlumení činnosti. Druhým nejčastěji zmiňovaným podpurným opatřením, které by sociálním podnikům usnadnilo existenci v ekonomicky nejisté době, je zvýšení příspěvku na zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Výhodná nebo bezúročná půjčka byla třetím způsobem podpory, kterou by české sociální podniky uvítaly. Tři čtvrtiny dotázaných sociálních podniků také souhlasilo s tím, že by stát měl přímo podpořit koronakrizí zasažené podniky a to nejlépe v podobě dotací na mzdy asistentů a mentorů – tedy zaměstnanců, kteří pracují, ale nevydělají na sebe a není možné je z různých důvodů propustit. Českým sociálním podnikům by podle respondentů dotazníkového šetření také velice pomohlo, kdyby stát v této nouzové situaci odebíral jejich výrobky a zadával jim zakázky.⁵³

⁵² RYCHTÁŘ, Karel, Petra FRANCOVÁ a Markéte VINKELHOFEROVÁ. *Vyhodnocení dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2020 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Vyhodnocen_dotaznikovho_eten_korona.pdf

⁵³ Tamtéž.

K nejčastějším ekonomickým opatřením, která sociální podniky podle respondentů budou nuceny přijmout v důsledku pandemie koronaviru, patří omezení investic a rozvojových záměrů (35 %) a omezení provozních nákladů (30 %). Část sociálních podniků (14 %) bylo nebo bude nuceno výrazně omezit, zrušit nebo pozastavit některé činnosti do doby, než se trh stabilizuje. Pouze jedna pětina sociálních podniků však mezi tato úsporná opatření řadí snižování mezd a krácení úvazků zaměstnanců.⁵⁴

Významným jevem, který vyplynul z vyhodnocení dotazníkového šetření mezi českými sociálními podniky je, že celých 64 % podniků neuvažuje o propuštění zaměstnanců, jedna pětina již ale byla nucena některé zaměstnance propustit. Z dotázaných podniků 9 % plánuje dále propouštět, ale 5% respondentů naopak přijímalo nové zaměstnance; 72 % z dotázaných sociálních podniků se nechystá propouštět ani znevýhodněné zaměstnance, 28 % ano. Přesto se dvě třetiny sociálních podniků podílely na pomoci v rámci společnosti v době nouzového stavu. Jednalo se nejčastěji o šití roušek, pomoc lidem v nouzi, přípravu jídel pro záchranné složky a dobrovolníky. Řada sociálních podniků se také zapojila do přípravy a distribuce desinfekce pro pracovníky záchranných složek, vlastní zaměstnance a klienty, někteří šili ochranné obleky pro zdravotnická zařízení, tiskli na 3D tiskárnách ochranné štíty pro pracovníky v sociálních službách, pomáhali s provozem linky 1212, zajišťovali rozvoz potravin z potravinové sbírky nebo poskytovali své služby zdarma (pro neslyšící) či za zvýhodněné ceny pro lidi pracující z domova. Velkou pomoc a podporu poskytovaly sociální podniky také svým znevýhodněným zaměstnancům a jejich rodinám (finanční podpora, zajišťování léků, nákupů a sociálních kontaktů). Více než polovina (53 %) českých sociálních podniků poskytovala svou pomoc zdarma. 16 % podniků pomáhalo v rámci svého podnikání a 31 % sociálních podniků kombinovalo oba přístupy.⁵⁵

⁵⁴ RYCHTÁŘ, Karel, Petra FRANCOVÁ a Markéte VINKELHOFEROVÁ. *Vyhodnocení dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2020 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Vyhodnocen_dotaznikovho_eten_korona.pdf

⁵⁵ Tamtéž.

Na konci dotazníku měli zástupci sociálních podniků možnost v otevřené otázce popsat, jakým úskalím musí v době koronakrize čelit. Největším problémem pro bylo pro většinu z nich snížení poptávky, nedostatek zakázek a úbytek zákazníků (36 %). Jako velmi demotivující vnímali zástupci sociálních podniků také byrokracii, která na ně nepřestala klást velké nároky i v době nouzového stavu. Své místo mezi odpověďmi respondentů měly samozřejmě obavy z budoucího vývoje trhu, z nákazy a obecně z budoucnosti.⁵⁶

Jak vyplývá z odpovědí respondentů tohoto dotazníkového šetření, ekonomická situace českých sociálních podniků se velmi podobá situaci mikro, malých a středních firem. Na rozdíl od komerčních firem se sociální podniky snaží organizační a personální změny odkládat co nejvíce. A to i přes riziko, které je v takové situaci spojeno s udržením zaměstnanců, zejména těch na pracovních místech pro znevýhodněné, což platí zejména u integračních sociálních podniků. Podle názoru autorů šetření je třeba sociální podniky, které se i za cenu velkého rizika snaží udržet zaměstnance, co nejvíce podpořit.⁵⁷

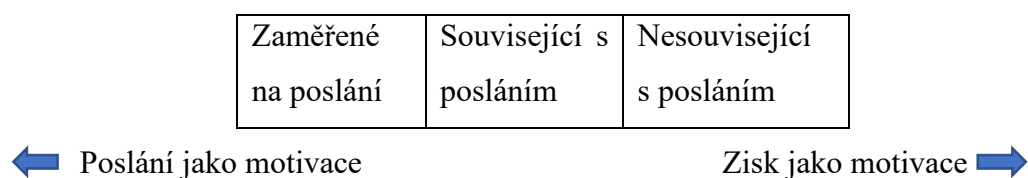
⁵⁶ RYCHTÁŘ, Karel, Petra FRANCOVÁ a Markéte VINKELHOFEROVÁ. *Vyhodnocení dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2020 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Vyhodnocen_dotaznkovho_eten_korona.pdf

⁵⁷ Tamtéž.

2.7. Klasifikace sociálních podniků podle Kim Alter jako východisko pro výzkum spolků jako sociálních podniků

Kim Alter nabízí několik úrovní klasifikace sociálních podniků. Sociální podniky lze klasifikovat podle toho, do jaké míry jsou jejich ekonomické aktivity zaměřeny na poslání (*mission orientation*).⁵⁸ Dále je lze klasifikovat podle vzájemným vztahů mezi jejich ekonomickými aktivitami a sociálními programy (*business/program integration*).⁵⁹

2.7.1. Klasifikace ekonomických aktivit podle zaměření na poslání

Jak je vidět na výše uvedeném grafickém znázornění, lze ekonomické aktivity rozdělit podle toho, do jaké míry jejich téma koresponduje s obsahem poslání organizace. Prvním typem jsou sociální podniky, jejichž ekonomické aktivity jsou těsně navázány na poslání organizace. Tento typ sociálních podniků je zakládán za zvláštním účelem, jímž je rychlejší naplňování poslání organizace díky využívání finančních prostředků z vlastních ekonomických aktivit (samofinancování). Příkladem tohoto typu sociálního podniku mohou být organizace, jejichž cílem je zaměstnávání znevýhodněných osob nebo instituce zaměřené na mikrofinancování. Na poslání zaměřené sociální podniky často mají formy vnořených sociálních podniků, kterým se podrobněji bude věnovat jedna z následujících kapitol.⁶⁰

⁵⁸ ALTER, Kim. *Social Enterprise Typology*. Wilmington, Delaware, United States: Virtue Ventures, 2007, s. 23.

⁵⁹ Tamtéž. S. 26.

⁶⁰ Tamtéž. S. 23.

Do druhé skupiny řadíme ty sociální podniky, jejichž ekonomické aktivity pouze souvisejí s posláním nebo s hlavní činností. Tento typ podniků se vyznačuje součinností všech svých složek, které vytvářejí společenské hodnoty v souladu s hlavní činností organizace a které vytvářením hodnot ekonomických podporují činnosti směřující k realizaci poslání organizace (nebo také přispívají k pokrytí provozních nákladů). Běžnou formou sociálních podniků, jejichž činnost souvisí s posláním, je komerční poskytování sociálních služeb. Tento typ sociálních podniků může nabývat ještě další formy, a to rozšířením oblasti jeho poslání o nové aspekty. Sociální podniky, jejichž ekonomické aktivity souvisejí s posláním organizace, mají nejčastěji formu integrovaných sociálních podniků.⁶¹

Třetím typem je sociální podnik, jehož aktivity nemají souvislost s posláním organizace a není zamýšlen k jinému účelu, než k vytváření finančních prostředků (na pokrytí provozních nákladů a hlavně k realizování hlavní činnosti). Ekonomické aktivity sociálního podniku mohou být nakloněny sociální sféře nebo provozovat svou činnost v oblasti příbuzné té, ve které provozuje svou činnost mateřská organizace z neziskového sektoru. Motivací k vytvoření sociálního podniku, jehož ekonomické aktivity nesouvisejí s posláním, je vytváření zisku. Tento typ sociálních podniků má nejčastěji formu vnějšího (externího) sociálního podniku.⁶²

⁶¹ ALTER, Kim. *Social Enterprise Typology*. Wilmington, Delaware, United States: Virtue Ventures, 2007, s. 24.

⁶² Tamtéž. S. 25.

2.7.2. Klasifikace podle propojení ekonomických aktivit a sociálních programů

Podle tohoto klasifikačního systému rozeznáváme vnořené sociální podniky (*embedded social enterprise*), integrované sociální podniky (*integrated social enterprise*) a externí sociální podniky (*external social enterprise*).⁶³ Na níže uvedeném schématu jsou pro lepší představu graficky znázorněny příklady jednotlivých typů.

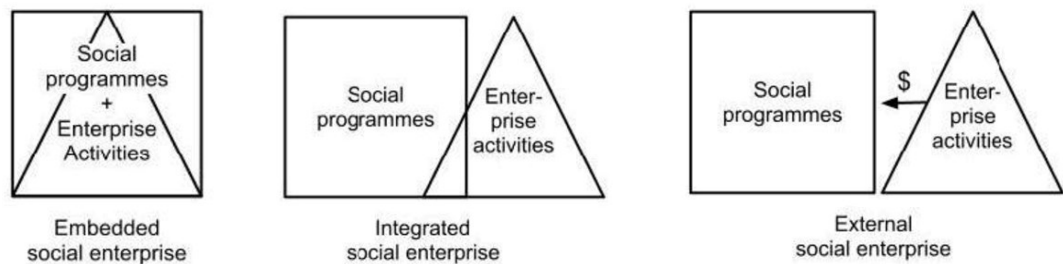

Schéma č. 1

Zdroj: Alter, 2007.

⁶³ ALTER, Kim. *Social Enterprise Typology*. Wilmington, Delaware, United States: Virtue Ventures, 2007, s. 18.

1.9.1.1. Vnořený sociální podnik/Embedded Social Enterprise

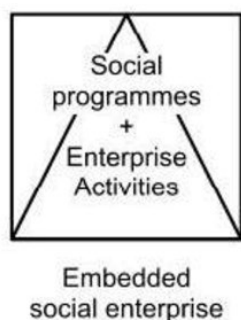

Schéma č. 2

Zdroj: Alter, 2007.

Na schématu č. 2 je vidět grafické znázornění ideálního příkladu vnořeného sociálního podniku. V případě této kategorizace je určující, jaká je vzájemná vazba (a úroveň integrace) poslání a ekonomických aktivit organizace (tzv. *business/program integration*). V případě vnořeného sociálního podniku je náplň ekonomických aktivit a poslání (Alter používá výraz sociální program) organizace totožná. Ekonomické aktivity jsou „vnořeny“ do činnosti organizace a sociálních programů a pro poslání organizace mají zásadní význam. Činnosti směřující k naplňování společenského poslání organizace jsou plně financovány prostřednictvím ekonomické činnosti sociálního podniku. Vnořené sociální podniky proto také fungují jako udržitelný způsob, jak dlouhodobě zajistit finanční prostředky pro činnosti, které jsou zásadní pro realizaci a naplňování společenského poslání organizace.⁶⁴

Vnořené sociální podniky mají podle Alter většinou strukturu jako neziskové organizace (zamezují tak odchylování se od poslání organizace), ale mohou být zaregistrovány i jako ziskové podniky (záleží na konkrétní národní legislativní úpravě). Ekonomické aktivity a hlavní činnost organizace se navzájem doplňují. Ve výsledku se daří současně dosahovat jak finančního, tak společenského užitku. Znaky typické pro vnořené sociální podniky jsou zřetelné v provozních modelech podniků. Patří mezi ně sjednocené sociální a ekonomické

⁶⁴ ALTER, Kim. *Social Enterprise Typology*. Wilmington, Delaware, United States: Virtue Ventures, 2007, s. 26.

aktivity a skutečnost, že realizace poslání organizace je hlavním účelem sociálního podniku. Posledním znakem je to, že členové cílové skupiny (nebo klienti) sociálního podniku jsou pro tento model zcela zásadní – jsou buď přímými příjemci sociálních služeb, zákazníci, zaměstnanci nebo vlastníky sociálního podniku.⁶⁵

⁶⁵ ALTER, Kim. *Social Enterprise Typology*. Wilmington, Delaware, United States: Virtue Ventures, 2007, s. 26.

1.9.1.2. Integrovaný sociální podnik/ Intergrated social enterprise

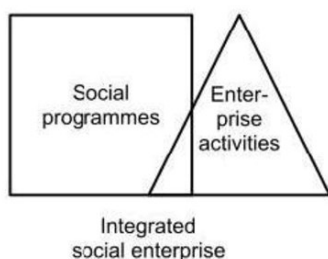

Schéma č. 3

Zdroj: Alter, 2007.

Jak je zřejmé ze schématu č. 3, pro integrovaný sociální podnik je charakteristické, že se jeho poslání částečně překrývá s podnikatelskými aktivitami. Majetek organizace není rozdělen a sociální podnik s mateřskou organizací sdílí náklady. Typicky jsou integrované sociální podniky zakládány jako mechanismy pro financování projektů a činností, které vedou k naplňování poslání organizace. Díky prostředkům ze sociálního podnikání tak nezisková organizace může docílit toho, aby měla její činnost větší sociální dopad. Často dochází k rozšíření původního poslání organizace (například o další cílové skupiny) a komercializaci služeb. Organizace tak vstupuje na otevřený trh anebo stávajícím klientům nabízí nové služby. Integrovaný sociální podnik může mít organizační podobu „ekonomického“ oddělení v rámci neziskové organizace, nebo může být samostatnou jednotkou. Mezi neziskovou organizací a integrovaným sociálním podnikem panuje synergický vztah – vzájemně se podporují a přidávají si na hodnotě. Činnost tohoto typu sociálních podniků je velmi často tematicky blízká poslání mateřské neziskové organizace.⁶⁶

⁶⁶ ALTER, Kim. *Social Enterprise Typology*. Wilmington, Delaware, United States: Virtue Ventures, 2007, s. 28.

1.9.1.3. Externí sociální podnik/External Social Enterprise

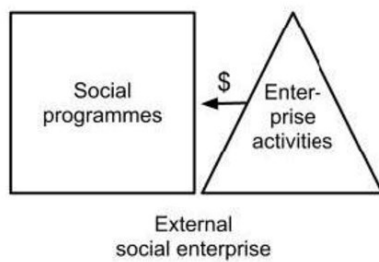

Schéma č. 4

Zdroj: Alter, 2007.

Dalším typem jsou tzv. externí sociální podniky; jednoduché grafické znázornění lze vidět na schématu č. 4. Lze o nich hovořit v případě, že nezisková organizace založí externí sociální podniky, aby díky jejich provozu získala další prostředky pro naplňování svého poslání, provozování sociálních služeb nebo pokrytí nákladů. Mateřskou neziskovou organizaci neváže k externímu sociálnímu podniku synergický vztah, tento typ podniku pouze (v ideálním případě) slouží svému účelu, jímž je generovat zisk. Podobně jako je tomu u integrovaných sociálních podniků mohou být externí sociální podniky součástí organizační struktury mateřské neziskové organizace nebo mohou být samostatnými organizačními jednotkami – pobočkami (buď jako neziskové organizace, nebo obchodní společnosti). Vztah mezi mateřskou organizací a externím sociálním podnikem je čistě podpůrný, zisky z činnosti externího sociálního podniku jsou určeny na podporu mateřské organizace a jejích

1.10. Principy sociálního podniku

Protože dílčím cílem tohoto výzkumu je ukázat, jak vybrané spolky naplňují principy sociálního podniku, je třeba tyto principy krátce shrnout. Principy sociálního podniku (spolu s principy integračního sociálního podniku), ke kterým se vybrané spolky – sociální podniky dobrovolně hlásí, jsou uvedeny na webu České sociální podnikání a v roce 2014 byly schváleny expertním výborem TESSEA. Podle těchto principů je zásadní, aby byl veřejně prospěšný cíl formulován v zakládacích dokumentech a naplňován prostřednictvím konkrétních aktivit. Dále musí sociální podniky svými aktivitami naplňovat sociální, ekonomický, environmentální a místní prospěch.⁶⁷

1.10.1. Sociální prospěch

Aktivity, které sociální podnik provozuje, musí prospívat společnosti nebo specifické skupině (znevýhodněných) lidí. Vyžaduje se, aby zaměstnanci a členové podniku měli možnost podílet se na jeho směřování.⁶⁸

1.10.2. Ekonomický prospěch

Pokud sociální podnik dosahuje zisku, přihlášení se k těmto principům ho zavazuje k tomu, aby jej přednostně používal ke svému dalšímu rozvoji a/nebo k naplňování veřejně prospěšných cílů. Manažerské rozhodování a řízení podniku musí být zcela nezávislé (autonomní) na externích zakladatelích/zřizovatelích. Na celkových výnosech sociálního podniku by měl mít alespoň minimální podíl prodej výrobků a služeb. Poslední z povinných zásad je schopnost sociálního podniku zvládat ekonomická rizika. Mezi

⁶⁷ Sociální podnikání: Principy a definice. *České sociální podnikání* [online]. Praha: České sociální podnikání, 2014 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/principy-a-definice>

⁶⁸ Tamtéž.

nepovinné principy v rámci naplňování ekonomického prospěchu patří soustavné vykonávání ekonomické aktivity, trend směrem k placené práci nebo omezení spojená s nakládáním s majetkem (tzv. *asset lock*).⁶⁹

1.10.3. Environmentální a místní prospěch

Sociální podnik by měl svou činností přednostně uspokojovat potřeby místní komunity a místní poptávky. Pro svou činnost by měl také využívat přednostně místních zdrojů a v neposlední řadě zohledňovat environmentální aspekty výroby a spotřeby. Neméně důležitá je spolupráce sociálního podniku s místními aktéry.⁷⁰

⁶⁹ Sociální podnikání: Principy a definice. *České sociální podnikání* [online]. Praha: České sociální podnikání, 2014 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/principy-a-definice>

⁷⁰ Tamtéž.

2. Empirická část

Předešlé kapitoly se zaměřily na teoretické ukotvení tématu a aktuální výzkumné poznatky na poli sociální ekonomiky. Poslední část se věnovala klasifikaci sociálních podniků podle autorky Kim Alter. Tato klasifikace je využita v empirické části diplomové práce jako metodologické východisko pro výzkum českých sociálních podniků, které mají právní formu spolku. S jejím využitím je možné získat dobrý vhled do fungování spolků jako sociálních podniků.

V následující části diplomové práce bude představen vlastní výzkum autorky, jeho cíl, výzkumné otázky, výzkumný vzorek, použité metody sběru dat a metody vyhodnocování dat. V této souvislosti je potřeba zmínit bariéry výzkumu spočívající v omezeních vyvolaných pandemickou situací v České republice. Lockdown a řada vládních opatření velice ztížila nebo znemožnila komunikaci a osobní setkávání se zástupci spolků – sociálních podniků. Většina subjektů z původního výzkumného vzorku nemohla svou činnost provozovat, a proto jejich zaměstnanci nereagovali ani na opakované nabídky zapojení do výzkumného projektu. Bylo také potřeba pozměnit hlavní výzkumnou otázku, která nyní zní: Jaké kategorii sociálního podniku podle klasifikace Kim Alterové odpovídá zkoumaný spolek?

2.1. Cíle a metodologie práce

Cílem výzkumu je identifikovat a popsat sociální podniky podle klasifikace Kim Alter v prostředí České republiky a zjistit, jakým způsobem vybrané spolky-sociální podniky naplňují principy sociálního podnikání. Dílčím cílem výzkumu bylo také zjistit, jak vybrané spolky naplňují principy sociálního podniku.

2.2. Výzkumný design – případová studie

Jako výzkumný design byl pro tuto práci zvolen kvalitativní přístup – metoda případové studie. V rámci případové studie výzkumník získává větší množství informací při menším počtu subjektů. Jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti, na konci studie se případ vřazuje do širších souvislostí a posuzuje se validita výsledků (jak tomu je v této práci v kapitolách Vyhodnocení pro SP1-SP9 a v Závěru). Typy případových studií lze rozlišit podle sledovaných případů – v tomto případě půjde o studium organizací a institucí. Hendl uvádí dva autory přístupů k případové studii – R. E. Stakea a R. K. Yin.⁷¹

Podle Stakea je případová studie úsilím o porozumění určitému sociálnímu objektu v jeho jedinečnosti a komplexitě. Sociální objekt je pro Stakea ohraničeným systémem – představuje systém s určitými hranicemi a případová studie vypráví historii tohoto systému.⁷² Stake dále rozlišuje tři typy případových studií – intrinsitní, instrumentální a kolektivní. Intrinsitní případová studie se zabývá případem pouze kvůli němu samému a vztah k obecnější problematice nehraje roli. Instrumentální případová studie se nejčastěji věnuje obecnějším jevům, jsou vyhledány případy reprezentující tento jev a ty jsou podrobeny zkoumání. Posledním typem jsou kolektivní případové studie. Ty se zabývají hloubkovým studiem více instrumentálních případů. Výzkumník v tomto případě věří, že tak lze získat větší vhled do dané problematiky. Tento typ studií se používá nejčastěji v komparativních výzkumech, při testování různých teorií a podobně.⁷³

Yin definuje případovou studii jako strategii pro zkoumání předem určeného jevu v rámci jeho reálného kontextu. Pracuje jak s kvalitativními, tak s kvantitativními daty a validitu studie hodnotí pomocí kritérií, která vycházejí z kritérií validity u kvantitativního

⁷¹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 104-105. ISBN 80-7367-040-2.

⁷² Tamtéž. S. 105.

⁷³ Tamtéž. S. 107.

výzkumu. Právě v tom se odlišuje od Stakea. Yinova definice případové studie je poměrně obecná. V případové studii podle Yina se využívá více zdrojů dat kvalitativní i kvantitativní povahy, je třeba se vypořádat s realizací uvažovaných proměnných (více proměnných než naměřených datových bodů), jsou využívána předchozí teoretická východiska, která usměrní sběr dat a jejich analýzu. Výzkum je chápán v širším smyslu a zahrnuje například evaluaci nebo komparativní studie, studie se dotýká jednoho nebo více případů.⁷⁴ Yin podobně jako Stake rozlišuje také tři typy případových studií – explanatorní, deskriptivní a evaluační.⁷⁵

Cílem explanatorních typů případových studií podle Yina je prozkoumání neznámé struktury zvoleného případu a zde působící vztahy, definovat hypotézy a otázky.

Jsou rozváděny jednotlivé příčinné řetězce a tím je podáváno vysvětlení případu – při tom je obvykle použita určitá teorie. Deskriptivní případová studie podle Yina má podat ucelený popis jevu. Evaluační studie také popisuje, exploruje a vysvětluje, ale především hodnotí například nějaký program podle určitých hodnotových kritérií. Předběžná teorie v deskriptivní (a exploratorní) případové studii pomáhá s upřesněním a účelem popisu, seznamem témat, jejichž deskriptivní zpracování bude představovat přijatelný popis zkoumaného a základní témata. Když je zpracováváno několik případů najednou, hovoříme o mnohonásobné případové studii/mnohopřípadové studii. Ty jsou typicky používány v komparativních výzkumech jako je tento. Na následujícím Yinově schématu (jak je uvedeno v Hedlovi) je vidět návrh mnohapřípadové studie.⁷⁶ V případě této práce by bylo schéma obdobné, jen na začátku tohoto výzkumu je teorie dána principy sociálního podnikání a klasifikací Kim Alter, proto by v pomyslném schématu chyběl i krok modifikování teorie.

⁷⁴ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 108. ISBN 80-7367-040-2.

⁷⁵ Tamtéž. S. 109.

⁷⁶ Tamtéž. S. 110-111.

Obr. 4.1 Schéma návrhu teorie pomocí mnohopřípadové studie (Yin 1994, s. 51)

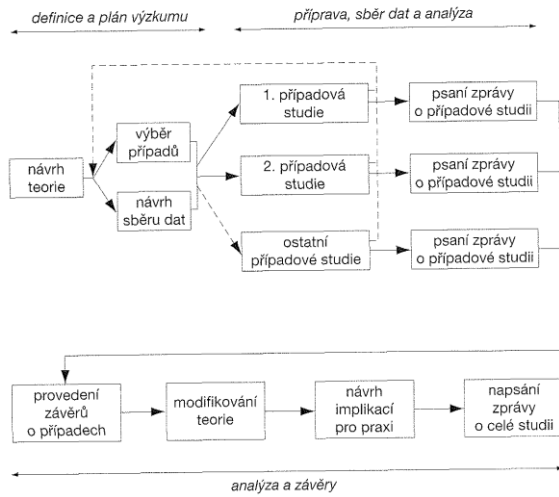

Schéma č. 5.

Zdroj: YIN, Robert K. Schéma návrhu teorie pomocí mnohopřípadové studie. In: HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 111. ISBN 80-7367-040-2.

2.3. Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek (zkoumané případy) tvoří devět sociálních podniků, které mají právní formu spolku. Tyto sociální podniky se hlásí k hodnotám a principům sociálního podnikání a jsou proto (z vlastního rozhodnutí) vedeny v adresáři sociálních podniků na webových stránkách *České sociální podnikání*. Je to vzorek vybraný účelově a výběr bude ovlivněn také množstvím dostupných informací o jednotlivých spolcích. Tento způsob sice neumožní širokou generalizaci závěrů, ale poskytne nám informace o specifické skupině subjektů.⁷⁷

2.4. Metody sběru dat

Hlavní metodou sběru dat pro práci bylo studium dokumentů. Byly jimi případové studie zpracované studujícími programu Studia občanské společnosti FHS UK z roku 2020, které autoři práce poskytli vyučující předmětu Sociální ekonomika a sociální podnikání.

Další z metod sběru dat bude analýza úředních a archivních dat, která patří mezi standardní metody v kvalitativním výzkumu. Je to tzv. nereaktivní způsob sběru dat, která nebyla vytvořena pro účel výzkumu.⁷⁸ V práci se bude pracovat s informacemi, které bude možné získat z veřejně dostupných výročních zpráv sociálních podniků, účetních závěrek zpráv, zakládacích listin a stanov a z internetových stránek jednotlivých spolků.

⁷⁷ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4. nezměněn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, s. 112. ISBN 978-80-246-1966-8.

⁷⁸ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 132. ISBN 80-7367-040-2.

2.5. Vyhodnocování dat

Prvním krokem k vyhodnocování dat byla analýza veřejně dostupných dokumentů. Převážně se jednalo o výroční zprávy, stanovy, účetní závěrky jednotlivých spolků. Podle jejich obsahu bylo více nebo méně možné vyhodnotit, jaké principy sociálního podniku spolky naplňují a jakým způsobem. V případě kvalifikace sociálních podniků a její aplikace na spolky výzkumného vzorku byl postup obdobný. V dokumentech byly sledovány jednotlivé charakteristiky typické pro vnořený/integrovaný/externí sociální podnik.

2.6. Představení výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek je tvořen devíti spolky – sociálními podniky. Některé z nich se aktivně hlásí k principům sociálního podnikání a prohlašují sami sebe za sociální podnik. Některé se naopak k principům sociálního podnikání nehlásí, ale vzhledem k tomu, že splňují většinu principů, teoreticky by se jako sociální podnik deklarovat mohly. Poslední skupinu tvoří spolky, jejichž ekonomické aktivity mají tak malý rozsah, že o nich lze stěží hovořit jako podnikání. Každý spolek je nejprve krátce představen (jeho poslání, typ ekonomických aktivit, případně organizační struktura a podobně.). Poté jsou aplikovány principy sociálního podniku a nakonec je spolek podroben klasifikaci sociálních podniků podle Kim Alter. Na konci každé případové studie je krátké shrnutí, kde se konstatuje, do jaké míry se spolku daří naplňovat principy sociálního podniku a za jaký typ sociálního podniku ho lze podle klasifikace Kim Alter označit.

3. SP 1

Sociální podnik s pracovním názvem SP1 byl založen v roce 2013 a jeho sídlo je v Praze. Hlavním posláním spolku je shromažďování, uchovávání a zpřístupňování písemných, fotografických, trojrozměrných a jiných dokumentů, které se vztahují k historii LGBT+ komunity v kontextu České republiky.⁷⁹ V knihovně spolku se průběžně rozrůstá fond knižních a časopiseckých publikací s tematikou této komunity – publikace jsou dostupné k prezenčnímu studiu. V archivních fondech se shromažďují dokumenty osobní povahy, deníky a korespondence, které umožňují vhled do každodennosti členů LGBT+ komunity v průběhu let. Spolek se také aktivně věnuje orální historii a vedení životopisných rozhovorů jako nástroje zachycení paměti členů komunity.⁸⁰

3.1. Naplňování principů sociálního podniku – SP1

3.1.1. Sociální prospěch

- **Prospívají aktivity SP1 společnosti/specifické skupině lidí?**
- Aktivity SP1 prospívají členům LGBT+ komunity v české prostředí i české společnosti. SP1 funguje jako platforma pro mezigenerační dialog a tím umožňuje nejstarším členům komunity sdílet své životní příběhy s mladší generací, jejíž životní zkušenosti se značně liší. Spontánní interakce mezi generacemi je v této komunitě poměrně nízká, proto SP1 provozuje také Centrum, kde je možné se setkávat a získávat informace o kulturních a jiných událostech. Díky rozhovorům s pamětníky, postupně se rozrůstajícímu knihovnímu fondu, vlastivědným vycházkám, vědeckým konferencím, panelovým diskusím, publikační činnosti a dalším aktivitám, se komunita LGBT+ otevírá a představuje nejen svým členům, ale také široké

⁷⁹ SP1. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP1.

⁸⁰ Tamtéž.

veřejnosti. Napomáhá tak k začleňování komunity do většinové společnosti, předchází sociálnímu vylučování a vyvrací předsudečné stereotypy.⁸¹

- **Mají zaměstnanci a členové možnost podílet se na směřování podniku?**

Členové spolku se mohou podílet na jeho směřování hlasováním na členské schůzi a předkládat zde své návrhy, mohou být také voleni do dalších orgánů spolku (správní rada, revizní komise, vědecká rada). Členská schůze volí členy správní rady a revizní komise.⁸²

3.1.2. Ekonomický prospěch

- **Je případný zisk používán k dalšímu rozvoji SP a/nebo k naplňování veřejně prospěšných cílů?**

Spolek SP1 uvádí ve svých stanovách, že případný zisk je používán na naplňování cílů a hlavního poslání spolku.⁸³

- **Je manažerské rozhodování a vedení zcela nezávislé na externích zakladatelích/zřizovatelích?**

Ve veřejně dostupných dokumentech spolku SP1 není uvedeno, že by jeho vedení nebylo autonomní a bylo závislé na externích zřizovatelích a nebo zakladatelích.⁸⁴

⁸¹ SP1. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP1.

⁸² SP1. 2019. *Stanovy*. Praha: SP1.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Tamtéž.

- **Má prodej výrobků a služeb alespoň minimální podíl na celkových výnosech SP?**

Ve výroční zprávě pro rok 2019 spolek uvádí, že celkový příjem pro tento rok byl z 30% tvořen právě poskytováním služeb.⁸⁵

- **Je SP schopen zvládat ekonomická rizika?**

Vzhledem k tomu, že 53 % příjmu spolku v roce 2019 tvořila účelová dotace Hlavního města Prahy ve výši 100 000 korun, která byla určena na provoz Centra spolku (místo setkávání, knihovna a konání vědeckých a kulturních událostí), je evidentní, že případné existenční potíže spolku SP1 by nejspíše plynuly z nedostatku finančních prostředků (získaných vlastní činností i z veřejných zdrojů).⁸⁶

3.1.3. Environmentální a místní prospěch

- **Uspokojuje SP svou činností přednostně potřeby místní komunity a místní poptávky?**

Ano, spolek vyvíjí snahu, aby sídlo spolku plnilo i funkci komunitního centra (pravidelná otevírací doba) a umožňuje tak členům své cílové skupiny setkávat se a společně se účastnit různých událostí.⁸⁷

⁸⁵ SP1. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP1.

⁸⁶ SP1. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP1.

⁸⁷ Tamtéž.

- **Jsou pro tuto činnost využívány přednostně místní zdroje?**

Činnost spolku je podporována zejména finančními prostředky městských částí Prahy (pronájem prostor od městské části kde spolek sídlí). A artefakty do muzea, příspěvky do archivu, nové životopisné příběhy – to vše získává především od lidí žijící v Praze a v České republice. ⁸⁸

- **Jsou zohledňovány environmentální aspekty činnosti SP?**

Jak lze usuzovat podle obsahu výročních zpráv, webových stránek spolku a dokumentů na nich uvedených (letáky k připravovaným programům, náplň přednášek apod.), není na environmentální aspekty spolkové činnosti kladen žádný důraz.

- **Spolupracuje SP s místními aktéry?**

Vzhledem k tomu, že spolek má sídlo v Praze, aktivně spolupracuje s řadou místních neziskových organizací (které mají podobná poslání/cíle/cílové skupiny), soukromých i veřejných institucí. Spolek aktivně spolupracuje s pražskými městskými částmi a s Magistrátem hlavního města Prahy. Velmi přínosná pro obě strany je také spolupráce s Ústavem hospodářských a sociálních dějin Filozofické fakulty Karlovy Univerzity a Fakultou výtvarných umění VUT V Brně. ⁸⁹

⁸⁸ SP1. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP1.

⁸⁹ Tamtéž.

3.2. Klasifikace Kim Alter

3.2.1. Vztah poslání a ekonomických aktivit

Hlavním posláním spolku SP1 je shromažďovat, uchovávat a posléze zpřístupňovat ústní, písemné, fotografické a jiné dokumenty, které se vztahují k minulosti queer osob v českém prostředí. Spolek se rovněž snaží podněcovat bádání v této oblasti.⁹⁰ Příliš mnoho ekonomických aktivit spolek s pracovním názvem SP1 nevyvíjí. Patří mezi ně organizování vědeckých konferencí se zahraniční účastí s queer tematikou, pořádání přednášek a vlastivědných vycházek po Praze, semináře pro začínající tazatele.⁹¹ Je tedy zřejmé, že ekonomické aktivity spolku souvisejí s obsahem poslání (*mission related activities*).

SP1 naplňuje některé charakteristiky Integrovaného sociálního podniku/*Integrated Social Enterprise*

	SP1
1) Majetek organizace není rozdělen, sdílení nákladů s mateřskou organizací	Ano
2) Sp mechanismem pro financování projektů/činností/poslání	Ne
3) Větší sociální dopad	Ano

⁹⁰ SP1. 2019. *Stanovy*. Praha: SP1.

⁹¹ SP1. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP1.

4) Rozšíření původního poslání (nové cílové skupiny), komercializace	Ne
5) Vstup na nový trh/nové služby	Ne
6) Ekonom. oddělení/samostatný	Ne
7) Synergický vztah ek. a soc. aktivit – podpora a přidávají si na hodnotě	Ano
8) Podnik. aktivity tematicky blízké poslání mateřské organizace	Ano

- **Majetek organizace není rozdělen, sdílení nákladů s mateřskou organizací**

Ano, majetek spolku není rozdělen.

- **Sp mechanismem pro financování projektů/činností/poslání**

Ekonomické aktivity spolku nejsou (zatím) v takového rozsahu, aby mohly být mechanismem pro financování větších projektů.

- **Větší sociální dopad**

Díky svým ekonomickým aktivitám (byť skromným) může spolek SP1 daleko lépe naplňovat své poslání a realizovat tak více kulturních a osvětových aktivit pro svou cílovou skupinu, může vydávat více vědeckých publikací apod.

- **Rozšíření původního poslání (nové cílové skupiny), komercializace**

Poslání spolku SP1 zůstalo nezměněno, nebylo rozšířeno o nové cílové skupiny. Ekonomické aktivity jsou tak malém měřítku, že nebyl zatím důvod, aby spolek zavedl například e-shop.

- **Vstup na nový trh/nové služby**

Tržby za vlastní ekonomickou činnost nebyly dosud u spolku SP1 takové výše, aby mohl nějak významně rozšířit své služby, nebo vstoupit na nový trh. Podle výroční zprávy z roku 2019 činily tržby za vlastní výkony zhruba 56 000 Kč.⁹²

- **Ekonom. oddělení/samostatný**

Ekonomické aktivity spolku nejsou takového rozsahu, aby bylo nutné zřizovat zvláštní oddělení/pobočku spolku apod.

- **Synergický vztah ek. a soc. aktivit – podpora a přidávají si na hodnotě**

Díky přednáškám, konferencím, seminářům a dalším událostem se spolek SP1 dostává do širšího povědomí laické i vědecké veřejnosti, jak v České republice, tak v zahraničí (díky zahraničním badatelům). Tyto aktivity samozřejmě také přinášejí spolku finanční prostředky, které pak mohou být použity na realizaci činností vedoucích k naplňování poslání spolku.

- **Podnik. aktivity tematicky blízké poslání mateřské organizace**

Jak už bylo řečeno výše, obsah skromných ekonomických aktivit spolku SP1 souvisí s jeho hlavní činností/posláním.

⁹² SP1. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP1.

3.3. Vyhodnocení pro SP1

Spolek s pracovním názvem SP1 se nehlásí k principům sociálního podnikání, a proto není ani uveden v Adresáři sociálních podniků.⁹³ Po aplikaci principů sociálního podniku je ale zjevné, že se mu daří naplňovat oba povinné body sociálního prospěchu. Jeho aktivity prospívají specifické skupině obyvatel a jeho zaměstnanci nebo členové mají možnost podílet se na směřování podniku. Ekonomický prospěch se SP1 daří naplňovat jen částečně. Je splněna podmínka reinvestice zisku zpět na činnosti vedoucí k realizaci poslání spolku a je splněna i podmínka nezávislosti vedení na externích zřizovatelích. Tržby z vlastních ekonomických aktivit jsou ale poměrně nízké, a proto mají na celkových výnosech podniku jen velmi malý podíl. Poslední bod se zabývá zvládnutím ekonomických rizik. Vzhledem k tomu, že se spolku podařilo přestát nelehkou dobu pandemických opatření, lze říci, že ekonomické riziko výpadku části tržeb se mu podařilo přestát (bylo to však hlavně díky provozním dotacím). Podmínky environmentálního prospěchu naplňuje podnik SP1 opět částečně. Místní potřeby a poptávku se mu daří naplňovat díky provozu komunitního centra. Podmínku využívání přednostně místních zdrojů splňuje SP1 sběrem archivních dokumentů a uměleckých artefaktů a dalších předmětů od místních obyvatel. Environmentální aspekty nejsou v činnosti SP1 nijak zdůrazňovány. Poslední podmínku – spolupráci s místními aktéry naplňuje SP1 zcela. Aktivně spolupracuje s místní samosprávou a řadou neziskových organizací podobného zaměření.

Podle klasifikace Kim Alter lze SP2 označit jako integrovaný sociální podnik, jehož ekonomické aktivity tematicky souvisí s posláním spolku. Z osmi charakteristik naplňuje SP1 pouze polovinu. Tento fakt je dán především malým rozsahem jeho ekonomických aktivit.

⁹³ Seznam sociálních podniků. *České sociální podnikání* [online]. Praha: MPSV, 2021 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/adresar-socialnich-podniku/seznam-podniku>

4. SP2

Spolek s pracovním názvem SP2 byl založen v roce 1996 a jeho sídlo je v Jihočeském kraji. Posláním spolku je budování center, kde spolu na duchovní a společenské úrovni mohou interagovat lidé s různými druhy znevýhodnění (zdravotním, sociálním a jiným). Centra slouží také jako místa, kde se lidé mohou vzdělávat a spolek rovněž nabízí možnost společné práce v zemědělských provozech a na venkově. Vedle toho poskytuje pomoc lidem, kteří se ocitli v obtížné životní situaci. Jak se uvádí ve výroční zprávě z roku 2018, cílem činností spolku není lidem se znevýhodněním jenom pomáhat, ale společně s nimi žít a pracovat.⁹⁴ Spolek se snaží své poslání naplňovat skrze sociální podnikání a sociální zemědělství. V organizaci je kladen důraz na ucelenou rehabilitaci.⁹⁵ Statutárním orgánem je předseda, dalšími orgány jsou rada a kontrolní komise. V roce 2018 měl spolek 18 členů. Cílovými skupinami SP2 jsou lidé s mentálním a se zdravotním postižením, senioři, děti a mládež ve venkovských oblastech a osoby v obtížných životních situacích. V roce 2018 bylo ve všech střediscích spolku zaměstnáno 145 osob a 97 zaměstnanců z toho tvořili osoby se znevýhodněním.⁹⁶

⁹⁴ SP2. 2019. *Výroční zpráva za rok 2018*. Týn nad Vltavou: SP2.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

4.1. Naplňování principů sociálního podniku – SP2

4.1.2. Sociální prospěch

- **Prospívají aktivity SP2 společnosti/specifické skupině lidí?**

Činnosti a aktivity, které vyvíjí spolek SP2, prospívají několika specifickým skupinám. Patří mezi ně osoby se zdravotním, mentálním nebo jiným postižením/znevýhodněním, senioři, děti a mládež, důraz je kladen na venkovské oblasti a osoby, které se ocitly v nenadálé obtížné životní situaci.⁹⁷

- **Mají zaměstnanci a členové možnost podílet se na směřování podniku?**

Na svých webových stránkách, v sekci věnované sociálnímu podnikání, spolek uvádí, že všichni kolegové spolu komunikují a pravidelně se scházejí na schůzích. Všichni zaměstnanci také mají možnost vyjadřovat se k činnosti spolku. V rámci neformální atmosféry společenských událostí pořádaných také pro veřejnost může být pro zaměstnance snazší promluvit si například o tom, co by rádi změnili nebo sdílet s ostatními své inovační návrhy.⁹⁸

4.1.3. Ekonomický prospěch

- **Je případný zisk používán k dalšímu rozvoji SP a/nebo k naplňování veřejně prospěšných cílů?**

Na svých webových stránkách spolek uvádí principy sociálního podnikání, ke kterým se hlásí. Hlásí se i k bodu, že více než 51 % případného zisku je reinvestováno do rozvoje sociálního podniku. Ne každý rok dokáže spolek hospodařit tak úspěšně, aby dosahoval zisku. V případě, že v hospodaření dosáhne

⁹⁷ SP2. 2019. *Výroční zpráva za rok 2018*. Týn nad Vltavou: SP2.

⁹⁸ Jsme sociální podnik: Sociální zemědělství. *SP2* [online]. Týn nad Vltavou: SP2, 2021 [cit. 2021-7-2]. Dostupné z: <https://www.sp2.cz/socialni-zemedelstvi/jsme-socialni-podnik/>

zisku, celý ho v plné výši investuje do dalšího rozvoje své činnosti. Může například zakládat nová střediska, kde najde pracovní uplatnění řada lidí z cílových skupin.⁹⁹

- **Je manažerské rozhodování a vedení zcela nezávislé na externích zakladatelích/zřizovateli?**

Ano, vedení spolku je zcela manažersky a hospodářsky nezávislé na externím zřizovateli. Má svou vlastní správní radu a revizní radu.¹⁰⁰

- **Má prodej výrobků a služeb alespoň minimální podíl na celkových výnosech SP?**

Minimální hranice, které musí tržby z prodeje výrobků nebo služeb dosahovat, je 30%. Spolek ale uvádí, že většinou se mu podaří tuto hranici přesáhnout. V roce 2017 tvořili tyto tržby 53% výnosů a v roce 2018 to bylo dokonce 57%.¹⁰¹

- **Je SP schopen zvládat ekonomická rizika?**

Podle údajů ve veřejném rejstříku je spolek SP2 spolu s vybranými obcemi (a s jednou společností s ručením omezeným) spolu-zakladatelem tří obecně prospěšných společností¹⁰², které poskytují sociální služby a také fungují jako chráněné dílny a pracoviště¹⁰³ pro osoby z cílových skupin. Dvě z těchto obecně prospěšných společností se také hlásí k principům sociálního podnikání a jako chráněné dílny nabízejí služby jako je prádelna, truhlářská a tkalcovská dílna, zahradnické, pomocné a úklidové práce. Díky široké nabídce služeb jednotlivých sociálních podniků a finanční podpoře obcí, ve kterých

⁹⁹ Jsme sociální podnik: Sociální zemědělství. SP2 [online]. Týn nad Vltavou: SP2, 2021 [cit. 2021-7-2]. Dostupné z: <https://www.sp2.cz/socialni-zemedelstvi/jsme-socialni-podnik/>

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ SP2. 2019. *Výroční zpráva za rok 2018*. Týn nad Vltavou: SP2.

¹⁰² Veřejný rejstřík a sbírka Listin: Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností. *Justice* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2015 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=93093&typ=UPLNY>

¹⁰³ Veřejný rejstřík a sbírka Listin: Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností. *Justice* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2015 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=735998&typ=UPLNY>

působí, není spolek existenčně závislý jen na jedné z nich a to mu dodává naději na ekonomickou udržitelnost.

4.1.4. Environmentální a místní prospěch

- **Uspokojuje SP svou činností přednostně potřeby místní komunity a místní poptávky?**

Spolek se svou činností v jihočeském regionu snaží mimo jiné zabraňovat odchodu lidí z venkova do větších měst (důvodem k odchodu bývá nedostatečná nabídka sociálních služeb, obtížné hledání vyhovujícího zaměstnání apod.). Proto v menších obcích zakládá centra poskytující sociální služby (pro seniory, osoby s postižením, v nabídce je i poradenství), zřizuje chráněná pracovní místa pro osoby s postižením (co nejlíže jejich bydliště a nabízí flexibilní a částečné úvazky). Před otevřením nového centra spolek ve spolupráci se samosprávou konkrétní obce proveden analýzu potřeb místních obyvatel a podle výsledků potom poskytuje služby a aktivity, které zapadnou do místní komunity a přinesou místním lidem prospěch.¹⁰⁴

- **Jsou pro tuto činnost využívány přednostně místní zdroje?**

Spolek uvádí, že při výběru dodavatelů upřednostňuje ty, kteří působí ve stejném regionu jako SP2. Pokud se spolku nepodaří nalézt lokálního dodavatele, oslovuje další sociální podniky.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Jsme sociální podnik: Sociální zemědělství. SP2 [online]. Týn nad Vltavou: SP2, 2021 [cit. 2021-7-2]. Dostupné z: <https://www.sp2.cz/socialni-zemedelstvi/jsme-socialni-podnik/>

¹⁰⁵ Jsme sociální podnik: Sociální zemědělství. SP2 [online]. Týn nad Vltavou: SP2, 2021 [cit. 2021-7-2]. Dostupné z: <https://www.sp2.cz/socialni-zemedelstvi/jsme-socialni-podnik/>

- **Jsou zohledňovány environmentální aspekty činnosti SP?**

Spolek na svých webových stránkách prohlašuje, že při své činnosti má na zřeteli i environmentální hledisko. Snaží se jednat ohleduplně k životnímu prostředí, využívat místní, ekologické a recyklovatelné zdroje. Objekty spolku jsou z větší části vytápěny kotlem na biomasu. Sociální podnik nabízející úklid a služby prádelny používá ekologické čisticí a prací prostředky a klienti pobytových sociálních služeb mají k dispozici ekologická mýdla z lokální produkce. V chráněných dílnách je snaha využívat materiál s nízkou uhlíkovou stopou. V truhlářské dílně je zpracovááno dřevo místní produkce a zahradnictví nabízí sazenice a vánoční stromky z regionu. Při péči o místní zeleň v obcích využívající zahradníci z chráněných dílen hlavně byliny a dřeviny výskytem typické pro region působení spolku.¹⁰⁶

- **Spolupracuje SP s místními aktéry?**

Spolek aktivně spolupracuje s místními obecními samosprávami – poskytuje sociální služby na míru lokálním komunitám a pořádá společné kulturní a benefiční akce. V roce 2018 rozvíjel spolupráci s místními médii a začal dvakrát měsíčně vydávat svůj zpravodaj.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Jsme sociální podnik: Sociální zemědělství. SP2 [online]. Týn nad Vltavou: SP2, 2021 [cit. 2021-7-2]. Dostupné z: <https://www.sp2.cz/socialni-zemedelstvi/jsme-socialni-podnik/>

¹⁰⁷ SP2. 2019. *Výroční zpráva za rok 2018*. Týn nad Vltavou: SP2.

4.2. Klasifikace Kim Alter

4.2.1. Vztah poslání a ekonomických aktivit

Hlavním posláním spolku SP2 je provozovat integrační centra, zejména v zemědělských oblastech v Jihočeském kraji. Ústřední myšlenkou je, aby v těchto centrech a zemědělských provozech společně pracovali lidé „zdraví“ a lidé se zdravotním či jiným znevýhodněním.¹⁰⁸ Ekonomické aktivity spolku jsou soustředěny kolem tří pracovišť. Dva Domovy a jedna Dílna mají právní formu obecně prospěšné společnosti. Domovy nabízejí podporované bydlení, chráněná pracovní místa, jsou zde k dispozici poradenské, rehabilitační, volnočasové a jiné služby. Díky dílnám nacházejí lidé z cílových skupin uplatnění na chráněných pracovních místech v dalších oblastech jihočeského regionu. Spolek se také zabývá sociálním zemědělstvím, produkuje maso, jablka a jablečný mošt v bio kvalitě.¹⁰⁹ Je tedy zřejmé, že ekonomické aktivity spolku s pracovním názvem SP2 lze označit jako aktivity zaměřené na naplňování poslání.

SP2 naplňuje některé charakteristiky vnořeného sociálního podniku/*Embedded Social Enterprise*

	SP2
1) Činnosti vedoucí k naplňování poslání jsou plně financovány ekonomickou činností podniku	Ano
2) Sjednocené sociální a ekonomické aktivity	Ano
3) Zásadní role osob z cílové skupiny	Ano
4) Vzájemné doplňování ekonomických aktivit a hlavní	Ano

¹⁰⁸ SP2. *Stanovy*. 2014. České Budějovice: SP2.

¹⁰⁹ SP2. 2019. *Výroční zpráva za rok 2018*. České Budějovice: SP2.

činnosti (finanční i společenský užitek)	
5) Realizace poslání je hlavním účelem podniku	Ano

1) Činnosti vedoucí k naplňování poslání jsou plně financovány ekonomickou činností podniku

Podle účetní závěrky spolku SP2 pro rok 2019 tvořily provozní dotace, které spolek tento rok získal, celkově zhruba 8 000 000 Kč. Tržby za vlastní výkony a zboží ale tvořily částku zhruba ve výši 15 500 000 Kč.¹¹⁰ Pro porovnání, v roce 2018 získal spolek provozní dotace ve výši 8 000 000 Kč a tržby za vlastní výkony a zboží se pohybovaly kolem 14 000 000 Kč.¹¹¹

2) Sjednocené sociální a ekonomické aktivity

V rámci ekonomických aktivit spolku SP2 získávají pracovní uplatnění osoby s různými typy znevýhodnění a díky těmto aktivitám (a další podpoře v podobě nabídky volnočasových aktivit, kulturních událostí, poradenství a podobně) se spolku úspěšně daří naplňovat své poslání.

3) Zásadní role osob z cílové skupiny

Jak pro ekonomické aktivity, tak samozřejmě pro všechny sociální programy a další aktivity jsou osoby ze všech cílových skupin zásadní, ať už se jedná o osoby se

¹¹⁰ SP2. 2019. *Účetní závěrka 2019*. České Budějovice: SP2.

¹¹¹ SP2. 2019. *Výroční zpráva za rok 2018*. České Budějovice: SP2.

zdravotním znevýhodněním, seniory, děti a mládež, rodiny a osoby v obtížných životních situacích.

4) Vzájemné doplňování ekonomických aktivit a hlavní činnosti (finanční i společenský užitek)

Ekonomické aktivity spolku přinášejí nejen finanční užitek, ale mají i společenský užitek pro obyvatele regionu, kde spolek SP2 působí. Mají možnost získat kvalitní potraviny a nákupem podpoří poslání spolku. Osoby se znevýhodněním díky zaměstnání na chráněných pracovních místech mají vyšší životní úroveň díky sociálním programům a kulturním a jiným událostem, které organizuje spolek SP2, se lépe zapojují do občanské společnosti.

5) Realizace poslání je hlavním účelem podniku

Hlavním účelem ekonomických aktivit spolku SP2 je skrze chráněná pracovní místa pro osoby se znevýhodněním získávat dostatečné prostředky na činnosti vedoucí k realizaci poslání spolku.

4.3. Vyhodnocení pro SP2

Spolek s pracovním názvem SP2 je velmi aktivní ve všech oblastech svého působení. A protože se sám hlásí k principům sociálního podnikání (a sociálního zemědělství), není překvapením, že se mu úspěšně daří naplňovat všechny podmínky. A to jak podmínky sociálního, tak ekonomického i environmentálního prospěchu.

SP2 lze podle kvalifikace sociálních podniků podle Kim Alter označit za vnořený sociální podnik, jehož ekonomické aktivity se částečně překrývají s posláním spolku. Z pěti charakteristik vnořeného sociálního podniku splňuje SP2 všechny.

5. SP3

Spolek s pracovním názvem SP3 provozuje svou činnost v oblasti severních Čech. Jeho hlavním posláním je především podporovat samostatnost, občanské začlenění a realizace volnočasových a jiných aktivit, které podporují rozvoj osobnosti lidí se zdravotním postižením (většina osob z primární cílové skupiny spolku má zkušenost s duševním onemocněním). Dalšími cílovými skupinami jsou osoby s nízkou kvalifikací, lidé mladší 35 let, osoby ve věku 50+, osoby znevýhodněné na trhu práce a lidé pečující o malé děti nebo závislou osobu.¹¹² Spolek provozuje chráněné dílny a poskytuje také úklidové služby, zahradnické a lesnické práce, šicí služby, žehlení prádla, gastro provoz (bufety), outsourcing, jeho zaměstnanci také vyrábějí originální keramiku. Na všech těchto místech našlo v roce 2019 pracovní uplatnění přes 114 zdravotně znevýhodněných osob.¹¹³ Do hlavní činnosti spolku SP3 patří poskytování zaměstnání lidem zdravotně znevýhodněným, pořádání osvětových, kulturních, charitativních a vzdělávacích akcí a také organizace volnočasových aktivit pro osoby z cílových skupin, jejich rodiny a veřejnost.¹¹⁴

¹¹² SP3. 2020. Výroční zpráva za rok 2019. Liberec: SP3.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Tamtéž.

5.1. Naplňování principů sociálního podniku – SP3

5.1.1. Sociální prospěch

- **Prospívají aktivity SP3 společnosti/specifické skupině lidí?**

Ano, výsledky činnosti spolku SP3 jsou prospěšné nejen pro konkrétní cílové skupiny, jak již byly uvedeny výše. Spolek si mezi ostatním vytyčil cíl zvýšit dostupnost informací pro všechny cílové skupiny a poskytovat poradenství a populárně-osvětovou činnost v daných oblastech.¹¹⁵

- **Mají zaměstnanci a členové možnost podílet na směřování podniku?**

Ve stanovách spolku je uvedeno, že členové spolku mají mimo jiné právo předkládat návrhy, připomínky a náměty k činnosti spolku a podílet se na jeho praktické činnosti.¹¹⁶ Ačkoliv ve veřejně dostupných dokumentech to není výslovně uvedeno, lze se podle obrazu spolku ve veřejném prostoru domnívat, že zaměstnanci mají možnost své náměty a inovační návrhy sdílet se svými vedoucími.

5.1.2. Ekonomický prospěch

- **Je případný zisk používán k dalšímu rozvoji SP a/nebo k naplňování veřejně prospěšných cílů?**

Vedlejší činnost spolku je výdělečná a jejím účelem je podpora hlavní činnosti. Jak se uvádí ve stanovách, veškerý výtěžek je použit na činnost spolku.¹¹⁷

¹¹⁵ O nás. SP3 [online]. Liberec: SP3, 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.sp3.cz/o-nas>

¹¹⁶SP3: 2016. *Stanovy*. Liberec: SP3.

¹¹⁷ Tamtéž.

- **Je manažerské rozhodování a vedení zcela nezávislé na externích zakladatelích/zřizovatelích?**

Nejvyšším orgánem spolku je členská schůze, dalšími orgány jsou správní a dozorčí rada. Ředitelka spolku je odpovědná správní a dozorčí radě. Jejími podřízenými jsou vedoucí jednotlivých provozů chráněných dílen, marketingoví specialisté, účetní, koordinátor veřejných sbírek, projektový manažer a provozní vedoucí. Jim podléhají asistenti chráněných dílen a těm potom samotní zaměstnanci.¹¹⁸ Ve veřejně dostupných dokumentech není nikde uvedeno, že by vedení bylo závislé na externích zřizovatelích.

- **Má prodej výrobků a služeb alespoň minimální podíl na celkových výnosech SP?**

Ano, přestože větší část výnosů spolku SP3 tvoří provozní dotace z veřejných zdrojů (Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, Úřad práce, severočeská města (statutární město Liberec, města Frýdlant a Jilemnice, Ministerstvo kultury České republiky, Ministerstvo zemědělství České republiky apod.), nezanedbatelnou část výnosů tvoří prodej služeb a vlastních výrobků z chráněných dílen (v roce 2019 to byla částka přesahující 6 milionů Kč).¹¹⁹

- **Je SP schopen zvládat ekonomická rizika?**

Ve výročních zprávách spolku SP3 za rok 2019 a 2017 (2018 není k dispozici) se uvádí kladný hospodářský výsledek, díky kterému mohl spolek dále rozvíjet kvalitu a šířit nabídky svých služeb. Podobně jako u jiných sociálních podniků je v případě SP3 nabídka služeb poměrně široká. Proto není spolek závislý pouze na výnosech z jediného provozu a na dotacích. Kombinace darů, provozních

¹¹⁸ Ostatní dokumenty: Organizační struktura. SP3 [online]. Liberec: SP3, 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: https://www.sp3.cz/IS/pu_data/send_files/File/sp3_cz/organizace_SP3_1.pdf

¹¹⁹ SP3. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Liberec: SP3.

dotací a výnosů z vlastní rozvrstvené výdělečné činnosti umožňuje spolku výhodnější pozici při zvládnání ekonomických výkyvů.

5.1.3. Environmentální a místní prospěch

- **Uspokojuje SP svou činností přednostně potřeby místní komunity a místní poptávky?**

Ano, spolek SP3 sídlí v severních Čechách a ve dvou velkých městech této oblasti má svá komunitní centra. V těch probíhají pravidelně volnočasové kurzy pro osoby se zdravotním znevýhodněním (jóga, počítačová gramotnost, Klub duševního zdraví, keramika apod.) a další osoby z cílových skupin.¹²⁰ Díky chráněným dílnám a dalším provozům mají lidé z cílových skupin uplatnění na trhu práce a zlepšují tak nejen své postavení, ale přispívají současně k rozvoji místní ekonomiky.

- **Jsou pro tuto činnost využívány přednostně místní zdroje?**

Jak spolek SP3 uvádí ve své výroční zprávě, ve svých gastro provozech upřednostňuje regionální dodavatele, stejně je tomu tak i s dodavatelem materiálu do chráněných dílen.¹²¹

- **Jsou zohledňovány environmentální aspekty činnosti SP?**

Při práci v chráněných dílnách a v dalších provozech se spolek SP3 snaží chovat šetrně k životnímu prostředí. Zpracovává a recykluje zbytkový materiál. Veškerý materiál odebírá především od lokálních dodavatelů a podporuje tím místní ekonomiku.¹²²

¹²⁰ Komunitní centrum TULIPAN. SP3 [online]. Liberec: SP3, 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.sdruzenitulipan.cz/projekty/komunitni-centrum-tulipan>

¹²¹ SP3. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Liberec: SP3.

¹²² Tamtéž.

- **Spolupracuje SP s místními aktéry?**

SP3 si díky kvalitě a široké nabídce svých služeb postupně získal velmi dobrou pověst a stal se vyhledávaným realizátorem zakázek od jednotlivců (šití na zakázku a úpravy oděvů, úklidy domácností apod.), soukromých firem (ostraha objektů, služby recepce, novoroční přání na míru, kompletace, dárkové balení, obrábění apod.) a institucí veřejné správy v severočeském regionu. Spolupracuje například s Městskými lesy Liberec, DDM Větrník, Národním památkovým ústavem, Divadlem F. X. Šaldy (úklid po rekonstrukci) a s řadou dalších.¹²³

¹²³ SP3. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Liberec: SP3.

5.2. Klasifikace Kim Alter

5.2.1. Vztah poslání a ekonomických aktivit

Hlavním posláním spolku s pracovním názvem SP3 je podporovat samostatnost a zapojení do občanské společnosti a realizace volnočasových aktivit rozvíjejících osobnost pro osoby se zdravotním postižením, znevýhodněné na trhu práce, s nízkou kvalifikací, seniorů, mládeže a osob pečující o děti nebo závislé osoby. Provozuje také ekonomické aktivity, jejichž cílem je zaměstnávat osoby znevýhodněné na trhu práce a zároveň přinášet spolku větší finanční stabilitu.¹²⁴ Z toho je zřejmé, že ekonomické aktivity spolku SP3 jsou na naplňování poslání zaměřeny (*mission-centric activities*).

SP3 naplňuje některé charakteristiky vnořeného sociálního podniku/*Embedded Social Enterprise*

	SP3
6) Činnosti vedoucí k naplňování poslání jsou plně financovány ekonomickou činností podniku	Ne
7) Sjednocené sociální a ekonomické aktivity	Ano
8) Zásadní role osob z cílové skupiny	Ano
9) Vzájemné doplňování ekonomických aktivit a hlavní činnosti (finanční i společenský užitek)	Ano
10) Realizace poslání je hlavním účelem podniku	Ano

¹²⁴ SP3: 2016. *Stanovy*. Liberec: SP3.

6) Činnosti vedoucí k naplňování poslání jsou plně financovány ekonomickou činností podniku

Tržby za vlastní výrobky, poskytování služeb a prodej zboží tvořil v roce 2020 zhruba 9 000 000 Kč. Spolek SP3 v tomto roce zároveň získal provozní dotace v celkové výši zhruba 21 000 000 (Statutární město Liberec, Liberecký kraj, města Nový Bor a Jilemnice, Úřad práce, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo pro místní rozvoj apod.).¹²⁵ Z těchto částek je zřejmé, že ačkoliv spolek získává vlastní vedlejší hospodářskou činností významné finanční prostředky, větší část sociálních programů a provozních a jiných nákladů je financována prostřednictvím veřejných dotací.

7) Sjednocené sociální a ekonomické aktivity

Sociální programy a ekonomické aktivity spolku SP3 mají společný cíl, a to podpořit osoby z různých důvodů znevýhodněné na trhu práce a zlepšit jejich postavení ve společnosti.

8) Zásadní role osob z cílové skupiny

Osoby z cílových skupin hrají zásadní roli nejenom jako uživatelé služeb poskytovaných spolkem SP3, ale také jako zaměstnanci chráněných dílen.

9) Vzájemné doplňování ekonomických aktivit a hlavní činnosti (finanční i společenský užitek)

Díky prostředkům získaným vedlejší hospodářskou činností je spolek SP3 schopen poskytovat širší portfolio kvalitnějších služeb, jeho zaměstnanci se mohou dále vzdělávat a je poskytnuta podpora většímu počtu osob.

¹²⁵ SP3. 2021. *Výroční zpráva za rok 2010*. Liberec: SP3.

10) Realizace poslání je hlavním účelem podniku

Poskytovat podporu a zaměstnání osobám znevýhodněným na trhu práce je součástí poslání spolku SP3 a prostřednictvím ekonomických aktivit je toto poslání lépe naplňováno.

5.3. Vyhodnocení pro SP3

I když se spolek SP3 aktivně nehlásí k principům sociálního podnikání, úspěšně se mu daří naplňovat podmínky sociálního prospěchu, ekonomického i environmentálního. Přípravuje pro své klienty v rámci projektu zaměřeného na sociální zemědělství aktivity spojené s koňmi a se zahradnickými pracemi. Tento projekt byl podpořen Ministerstvem zemědělství.¹²⁶

SP3 lze podle klasifikace sociálních podniků podle Kim Alter označit za vnořený sociální podnik, jehož ekonomické aktivity jsou zaměřené na naplňování poslání spolku. Z pěti charakteristik se mu daří splňovat čtyři. Bod, podle kterého by činnost vedoucí k naplňování poslání spolku měla být plně financována z výnosů za vlastní ekonomickou činnost však nenaplnuje. Tržby za vlastní činnost tvoří v případě SP3 jen malou část výnosů, většina je tvořena provozními dotacemi.

¹²⁶ Ostatní projekty. <https://www.sp3.cz/ostatni-projekty> [online]. Liberec: SP3, 202, [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.p3.cz/ostatni-projekty>

6. SP4

Spolek s pracovním názvem SP4 má sídlo v Praze (založeno 2002) a jeho posláním je posilovat hodnotu rodiny prostřednictvím rozsáhlé sítě mateřských center, která jsou rozeseta po celé České republice (v každém kraji několik). Součástí poslání spolku je posilování hodnoty rodiny nejen ve společnosti, ale také na trhu práce (ve firmách). Předmětem činnosti spolku SP4 je především podpora, sdílení know-how a propojování jednotlivých mateřských center. S tím úzce souvisí aktivní síťování na lokální, regionální, národní a mezinárodní úrovni – spolek spolupracuje s místními samosprávami, s odborníky, se zástupci občanského a podnikatelského sektoru, s orgány Evropské unie a Organizace spojených národů. Organizační struktura je tvořena členskou schůzí (nejvyšší orgán), prezidiem a kontrolní komisí. Prezidium ze svého středu volí prezidentku.¹²⁷

¹²⁷ SP4: 2020. *Stanovy*. Praha: SP4.

6.1. Naplňování principů sociálního podniku – SP4

6.1.1. Sociální prospěch

- **Prospívají aktivity SP4 společnosti/specifické skupině lidí?**

Činnost spolku SP4 dlouhodobě přispívá k lepšímu postavení rodiny jako základu společnosti, a to napříč kraji v České republice. Rodinám je poskytováno poradenství v nelehkých životních situacích, mateřská centra představují často důležitý víceúčelový prostor v lokálních komunitách. Spolek svou osvětovou činnost zaměřuje také na firmy a snaží se ovlivňovat firemní kulturu ve prospěch lepšího sladování pracovního a rodinného života. Zasazuje se o rovné pracovní příležitosti a větší společenskou odpovědnost firem. Aktivity spolku SP4 prospívají nejen společnosti jako celku a rodinám, ale i ženám a matkám, například nabídkou rekvalifikačního kurzu.¹²⁸

- **Mají zaměstnanci a členové možnost podílet na směřování podniku?**

Významné postavení má z tohoto hlediska sedm krajských koordinátorek, které monitorují a povzbuzují mateřská centra v jednotlivých krajích a zároveň mají přehled o celkovém směřování rodinné politiky v oblasti (například v Karlovarském kraji není podpora rodin dosud zabudována v regionální politice).¹²⁹ Mohou tedy v rámci činnosti spolku zdůraznit, ve kterém kraji by byla potřeba soustředěná podpora mateřských center a celkově rodin.

¹²⁸ SP4. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP4.

¹²⁹ SP4. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP4.

6.1.2. Ekonomický prospěch

- **Je případný zisk používán k dalšímu rozvoji SP a/nebo k naplňování veřejně prospěšných cílů?**

Zisk, který spolek má z poskytování rekvalifikačních kurzů *Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky*, je používán zpětně na pokrytí nákladů aktivit spolku.¹³⁰

- **Je manažerské rozhodování a vedení zcela nezávislé na externích zakladatelích/zřizovateli?**

Vedení spolku SP4 je zcela autonomní. O případném dobrovolném zrušení spolku rozhoduje členská schůze.¹³¹

- **Má prodej výrobků a služeb alespoň minimální podíl na celkových výnosech SP?**

Spolek SP4 poskytuje poradenské služby, kurz profesní kvalifikace *Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky* a rekvalifikační kurz *Manažer NNO*. Tržby za vlastní činnost tvořily v roce 2019 necelé 2 000 000 Kč, provozní dotace měly celkovou výši zhruba 6 000 000 Kč.¹³²

- **Je SP schopen zvládat ekonomická rizika?**

Ačkoliv se spolek SP4 snaží vyvíjet snahy směrem k větší finanční nezávislosti na prostředcích z veřejných dotací, v roce 2019 byl základ finančních zdrojů na pokrytí nákladů aktivit spolku tvořen třemi projekty (MPSV, OPZ ESF).¹³³

¹³⁰ SP4. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP4.

¹³¹ SP4. 2019. *Stanovy*. Praha: SP4.

¹³² SP4. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP4.

¹³³ Tamtéž.

Postupně se daří budovat si postavení důležitého partnera v diskusi o postavení rodiny a rodinné politice. Má zastoupení v Radě vlády pro rovnost žen a mužů. Ve Výboru pro sladění pracovního a rodinného života například spolupracuje se Stálou komisí pro rodinu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Spolek je cenným partnerem pro MPSV a pro jednotlivé kraje.¹³⁴ Spolupracuje s řadou dalších organizací včetně mezinárodních a díky této spolupráci a svým výsledkům je pravděpodobné, že by se spolek ubránil fatálním dopadům ekonomických výkyvů.

6.1.3. Environmentální a místní prospěch

- **Uspokojuje SP svou činností přednostně potřeby místní komunity a místní poptávky?**

Jednotlivé krajské koordinátory monitorují potřeby komunit v přidělených krajích a podporují nově vznikající i existující mateřská centra.

- **Jsou pro tuto činnost využívány přednostně místní zdroje?**

Pro většinu svých aktivit spolek využívá prostředky z projektů financovaných veřejnými institucemi a kraji. Jednotlivé projekty určené na podporu rodinné politiky y postavení rodin v konkrétních krajích jsou většinou financovány z individuálních krajských dotačních programů.¹³⁵

- **Jsou zohledňovány environmentální aspekty činnosti SP?**

Na environmentální aspekty činnosti není kladen zvláštní důraz.

¹³⁴ SP4. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP4.

¹³⁵ Tamtéž.

- **Spolupracuje SP s místními aktéry?**

Spolek PS4 aktivně spolupracuje s jednotlivými krajskými správami, statutárními městy i obcemi, spolupracuje také s řadou neziskových organizací.¹³⁶

¹³⁶ SP4. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP4.

6.2. Klasifikace Kim Alter pro SP4

6.2.1. Vztah poslání a ekonomických aktivit

Ekonomické aktivity spolku s pracovním názvem SP4 lze podle kvalifikace Kim Alter vyhodnotit jako aktivity, jejichž náplň souvisí s obsahem poslání. Poskytuje rekvalifikační kurzy (*Manažer NNO*), nabízí zájemkyním získání nové profesní kvalifikace (*Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky*), v nabídce má řadu seminářů pro vedoucí pracovníky mateřských center, organizuje workshopy, konference a festivaly s širokou účastí. Nabízí audit *Strategie podpory rodiny jako konkurenční výhoda firmy*.¹³⁷ Je tedy zřejmé, že ekonomické aktivity souvisejí s tématem poslání spolku (*mission related activities*).

SP4 naplňuje některé charakteristiky

Integrovaného sociálního podniku/*Integrated Social Enterprise*

	SP4
1) Podnik. aktivity tematicky blízké poslání mateřské organizace	Ano
2) Majetek organizace není rozdělen, sdílení nákladů s mateřskou organizací	Ano
3) Mechanismem pro financování projektů/činností – poslání	Ano/Ne
4) Větší sociální dopad	Ano

¹³⁷ SP4. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP4.

5) Rozšíření původního poslání (nové cílové skupiny), komercializace	Ano
6) Vstup na nový trh/nové služby	Ano
7) Ekonom. oddělení/samostatný	Ne
8) Synergický vztah – podpora a přidávají si na hodnotě	Ano

1) Podnik. aktivity tematicky blízké poslání mateřské organizace

Ekonomické aktivity spolku SP4 jako jsou například semináře pro vedoucí pracovníky jednotlivých mateřských center, přednášky, rekvalifikační kurzy a konference, vždy úzce souvisí s tématem fungování a rolí rodiny v současné společnosti.

2) Majetek organizace není rozdělen, sdílení nákladů s mateřskou organizací

Majetek spolku není nijak rozdělen.

3) Mechanismem pro financování projektů/činností – poslání

Ekonomické aktivity nejsou výhradním mechanismem financování činností vedoucích k naplňování poslání spolku. Jak vyplývá z výkazu zisku a ztráty ve výroční zprávě za rok 2019, spolek SP4 v tomto roce získal provozní dotace zhruba ve výši 6 000 000 Kč (převážně z fondů Evropské unie a Ministerstva práce a sociálních věcí). Tržby za vlastní výkony a za zboží tvořily v roce 2019 částku necelých 2 000 000 Kč.¹³⁸

4) Větší sociální dopad

Díky prostředkům získaným z vlastní vedlejší hospodářské činnosti může spolek SP4 rozšířit a zkvalitnit služby pro cílovou skupinu a tím zvýšit sociální dopad svých aktivit.

¹³⁸ SP4. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP4.

5) Rozšíření původního poslání (nové cílové skupiny), komercializace

Jak je uvedeno ve výroční zprávě pro rok 2019, spolek SP4 vnímá potřebnost soustředit se nejen na téma péče o děti, ale také o seniory. To lze vnímat jako krok k rozšíření cílové skupiny.¹³⁹

6) Vstup na nový trh/nové služby

Jak na svých webových stránkách spolek SP4 uvádí, od začátku roku 2020 má poskytovat rekvalifikační kurz *Manažer NNO*.¹⁴⁰

7) Ekonom. oddělení/samostatný

Pro plánování a organizování ekonomických aktivit není zřízena ve spolku SP4 žádná zvláštní samostatná organizační jednotka.

8) Synergický vztah – podpora a přidávají si na hodnotě

Díky ekonomickým aktivitám jako jsou semináře a rekvalifikační kurzy se povědomí o činnosti spolku SP4 a o jeho poslání může dostat k širší veřejnosti.

¹³⁹ SP4. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP4.

¹⁴⁰ Tamtéž.

6.3. Vyhodnocení pro SP4

I přesto, že se podnik sám aktivně nehlásí k principům sociálního podnikání, podmínky splňuje. Sociální prospěch naplňuje zcela a v případě ekonomického prospěchu také splňuje všechny body. Environmentální prospěch naplňuje až na bod, kdy by měly být v činnosti podniku zohledňovány environmentální aspekty.

SP4 lze podle klasifikace sociálních podniků podle Kim Alter označit za integrovaný sociální podnik, jehož aktivity tematicky souvisejí s posláním spolku. Z osmi charakteristik naplňuje šest. Ekonomické aktivity nejsou v případě SP4 vedené jako samostatná jednotka, která by se zabývala pouze touto činností. Ekonomické aktivity také nejsou provozovány pouze jako mechanismus financování ostatních činností vedoucích k naplňování poslání spolku.

7. SP5

Spolek s pracovním názvem SP5 vznikl v roce 1999 (zapsán do veřejného rejstříku v roce 2014) a sídlo má v Plzeňském kraji. Jeho posláním je budovat a posilovat pozitivní a funkční mezilidské vztahy nejen v rodinách, ale v celé občanské společnosti. Snaží se také posilovat mezigeneračních vztahy a tím napomáhat přirozenému a zdravému sociálnímu prostředí pro všechny generace. Součástí činnosti spolku jsou aktivizační programy pro seniory a programy pro děti mládež (prevence jejich ohrožení). Orgány spolku tvoří valná hromada (nejvyšší orgán), správní rada a dozorčí rada. Předseda správní rady je zároveň ředitelem spolku SP5.¹⁴¹

7.1. Naplňování principů sociálního podniku

7.1.1. Sociální prospěch

- **Prospívají aktivity SP5 společnosti/specifické skupině lidí?**

Aktivity spolku prospívají především cílovým skupinám (senioři, děti a mládež, rodin s dětmi) v Plzeňském kraji.

- **Mají zaměstnanci a členové možnost podílet na směřování podniku?**

Členové spolku mají podle stanov právo na podávání návrhů a také mají právo na vysvětlení nejasností.¹⁴²

¹⁴¹ SP5. 2019. *Stanovy*. Plzeň: SP5.

¹⁴² Tamtéž.

7.1.2. Ekonomický prospěch

- **Je případný zisk používán k dalšímu rozvoji SP a/nebo k naplňování veřejně prospěšných cílů?**

Vytváření zisku není primárním účelem spolku, případný zisk je ale použit k realizaci a naplňování poslání a cílů spolku, k zajištění jeho existence a k dalšímu rozvoji poskytovaných služeb.¹⁴³

- **Je manažerské rozhodování a vedení zcela nezávislé na externích zakladatelích/zřizovateli?**

Ano, spolek byl založen fyzickými osobami a na vedení spolku není závislé na externích zřizovateli.¹⁴⁴

- **Má prodej výrobků a služeb alespoň minimální podíl na celkových výnosech SP?**

Tržby za vlastní činnost a tržby z vedlejší hospodářské činnosti tvořily v roce 2019 celkem zhruba 1 000 000 Kč. K porovnání – celková výše provozních dotací za tento rok byla zhruba 10 000 000 Kč.¹⁴⁵

- **Je SP schopen zvládat ekonomická rizika?**

Vzhledem k šíři nabízených a realizovaných aktivit a pozitivnímu dopadu na společnost a komunitu v Plzeňském kraji má spolek SP5 jedinečné postavení, stal se cenným partnerem pro místní samosprávu. Projekty jsou z velké části financovány prostředky z krajského rozpočtu (v roce 2019 tvořily tyto prostředky přes 38 % z celkové skladby zdrojů). Je tedy více než pravděpodobné, že v případě existenčních

¹⁴³ SP5, 2019. *Stanovy*. Plzeň: SP5.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ SP5, 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Plzeň: SP5.

obtíží by Plzeňský kraj podpořil další fungování organizace, na kterou deleguje část svých povinností.¹⁴⁶

7.1.3. Environmentální a místní prospěch

- **Uspokojuje SP svou činností přednostně potřeby místní komunity a místní poptávky?**

Ano, spolek SP5 provozuje svou činnost v Plzeňském kraji a zejména v Plzi samotné. Pomocí svých sociálních programů pro rodiny s dětmi, seniory a děti a mládež zlepšuje vztahy v lokální občanské společnosti a posiluje ji.

- **Jsou pro tuto činnost využívány přednostně místní zdroje?**

Zdroje na provozování své činnosti nachází spolek SP5 převážně u Plzeňského kraje a u Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Spolek ve velké míře využívá dobrovolníky a ty se rekrutují vždy z blízkého okolí spolku a jeho poboček.¹⁴⁷

- **Jsou zohledňovány environmentální aspekty činnosti SP?**

Environmentální aspekty nejsou v činnosti spolku zdůrazňovány.

- **Spolupracuje SP s místními aktéry?**

Ano, spolek SP5 velice aktivně spolupracuje se samosprávou města Plzně, s místními neziskovými organizacemi a firmami.

¹⁴⁶ SP5. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Plzeň: SP5.

¹⁴⁷Tamtéž.

7.2. Klasifikace Kim Alter pro SP5

7.2.1. Vztah poslání a ekonomických aktivit

Hlavním posláním spolku s pracovním názvem SP5 je vytvářet a podporovat pozitivní a funkční mezilidské vztahy napříč generacemi – jak v rodinách, tak v celé společnosti.¹⁴⁸ Spolek SP5 provozuje řadu vedlejších hospodářských činností – vzdělávací a výchovné, kulturní, environmentální, pohybové a sociální akce a programy, akreditované kurzy a semináře, poskytuje poradenství a další.¹⁴⁹ Všechny ekonomické aktivity mají obdobné zaměření jako hlavní poslání spolku.

SP5 naplňuje některé charakteristiky vnořeného sociálního podniku/*Embedded Social Enterprise*

	SP5
11) Činnosti vedoucí k naplňování poslání jsou plně financovány ekonomickou činností podniku	Ne
12) Sjednocené sociální a ekonomické aktivity	Ano
13) Zásadní role osob z cílové skupiny	Ano
14) Vzájemné doplňování ekonomických aktivit a hlavní činnosti (finanční i společenský užitek)	Ano

¹⁴⁸ SP5. 2019. *Stanovy*. Plzeň: SP5.

¹⁴⁹ Tamtéž.

15) Realizace poslání je hlavním účelem podniku	Ano

1) Činnosti vedoucí k naplňování poslání jsou plně financovány ekonomickou činností podniku

Činnosti, které vedou k naplňování poslání spolku SP5 jsou financovány prostředky plynoucích z ekonomické činnosti spolku jen částečně. Tato činnost je převážně financována provozními dotacemi (v roce 2019 byly nejvyšší dotace poskytnuty Plzeňským krajem a Magistrátem města Plzně). V roce 2019 byly spolku poskytnuty provozní dotace v celkové výši přes 10 000 000 Kč. Prostředky plynoucí z vlastní vedlejší hospodářské činnosti a tržby za služby a zboží tvořily v roce 2019 celkem něco přes 1 000 000 Kč.¹⁵⁰

2) Sjednocené sociální a ekonomické aktivity

Sociální, kulturní a další programy mají stejné cíle jako ekonomické aktivity.

3) Zásadní role osob z cílové skupiny

Senioři, rodiny s dětmi a další cílové skupiny jsou v podstatě výhradními uživateli programů, kurzů a akcí, které provozuje spolek SP5 a zároveň jsou podporováni těmito a dalšími aktivitami spolku (sociální poradenství, konzultace, mentoring a další).

¹⁵⁰ SP5. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Plzeň: SP5.

4) Vzájemné doplňování ekonomických aktivit a hlavní činnosti (finanční i společenský užitek)

Díky dalším prostředkům, které spolek získává prostřednictvím vedlejších hospodářských aktivit, může realizovat větší množství programů a zvýšit kvalitu stávajících programů, kurzů a dalších činností. Může tak lépe naplňovat své poslání a poskytnout osobám z cílových skupin větší podporu.

5) Realizace poslání je hlavním účelem podniku

Hlavním účelem ekonomických aktivit spolku SP5 je podpořit programy a aktivity, které vedou k naplňování jeho poslání.

7.3. Vyhodnocení pro SP5

SP5 je velice aktivní spolek a opět, i když se sám neprohlašuje za sociální podnik, naplňuje řadu principů sociálního podniku. Sociální prospěch splňuje SP5 v obou bodech, ekonomický prospěch je také naplňován. Jen u environmentálního prospěchu opět chybí zohledňování environmentálních aspektů při aktivitách podniku. To je celkem častý jev u podniků, jejichž poslání nemá environmentální charakter a které se nehlasí k principům sociálního podnikání.

Podle klasifikace sociálních podniků navržené Kim Alter lze SP5 označit jako vnořený sociální podnik, jehož ekonomické aktivity jsou zaměřené na naplňování poslání spolku. Z pěti charakteristik vnořeného sociálního podniku SP5 nenaplňuje jen jedinou – činnosti vedoucí k naplňování poslání spolku nejsou plně financovány z výnosů za vlastní ekonomickou činnost.

8. SP6

Spolek s pracovním názvem SP6 vznikl v roce 1997 (zapsáno 2004) jako občanské sdružení a jeho sídlo je Praze. Poskytuje sociální službu terénní osobní asistence a působí v Praze a v šesti dalších krajích. Asistenční služby jsou určeny pro seniory, osoby se zdravotním postižením, v rekonvalescenci nebo s určitými druhy duševního onemocnění. Posláním spolku je umožnit co největší zapojení klientů do jejich přirozené sociální sítě a celkově do společnosti. Tímto způsobem se zároveň snaží zabraňovat sociálnímu vyloučení osob z cílových skupin. Další doplňkovou službou, kterou spolek od roku 2011 poskytuje, je autodoprava pro seniory a všechny další osoby z cílových skupin; tato služba je dostupná jen v Praze.¹⁵¹ Orgány spolku jsou členská schůze a předseda spolku (statutární orgán).¹⁵²

8.1. Naplňování principů sociálního podniku

8.1.1. Sociální prospěch

- **Prospívají aktivity SP6 společnosti/specifické skupině lidí?**

Ano, činnost spolku SP6 výrazně ulehčuje život osobám z cílových skupin (senioři, osoby se zdravotním postižením, osoby v rekonvalescenci po nemoci/úrazu, osoby s určitými druhy duševního onemocnění).¹⁵³

- **Mají zaměstnanci a členové možnost podílet na směřování podniku?**

Podle stanov mají členové právo aktivně se podílet na spolkových činnostech a být o nich informováni, stejně jako o spolkovém hospodaření. Ve stanovách je uvedeno právo členů předkládat připomínky, návrhy a stížnosti předsedovi spolku a

¹⁵¹ SP6. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP6.

¹⁵² SP6. 2014. *Stanovy*. Praha: SP6.

¹⁵³ SP6. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP6.

obdržet na ně odpověď. Na členské schůzi mohou členové spolku přicházet s vlastními návrhy na projednání a mohou samozřejmě na schůzi hlasovat (čestní členové totiž mají na schůzi jen hlas poradní).¹⁵⁴

8.1.2. Ekonomický prospěch

- **Je případný zisk používán k dalšímu rozvoji SP a/nebo k naplňování veřejně prospěšných cílů?**

Případný zisk z vedlejší činnosti spolku je podle stanov spolu s dalšími příjmy (pronájmy) používán na zajišťování chodu spolku a naplňování jeho hlavního poslání.¹⁵⁵

- **Je manažerské rozhodování a vedení zcela nezávislé na externích zakladatelích/zřizovatelích?**

Na vedení a rozhodování ve spolku SP6 nemá vliv žádná externí organizace nebo instituce. Stanovy uvádějí, že spolek SP6 je na politických stranách, státní moci a jiných organizacích nezávislý.¹⁵⁶

- **Má prodej výrobků a služeb alespoň minimální podíl na celkových výnosech SP?**

Podle výsledků účetní závěrky z roku 2019 má prodej služeb částečný podíl na celkových výnosech spolku. V roce 2019 to bylo podle účetní závěrky uvedené ve veřejném rejstříku 35 059 000 Kč (pro porovnání provozní dotace činily zhruba 100 000 000 Kč).¹⁵⁷

¹⁵⁴ SP6. 2014. *Stanovy*. Praha: SP6.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ SP6. 2020. *Účetní závěrka za rok 2019*. Praha: 2020.

- **Je SP schopen zvládat ekonomická rizika?**

Na konci roku 2020, kdy byla zpracovávána účetní závěrka za rok 2019, zvažilo vedení spolku možné dopady pandemie onemocnění COVID-19 a došlo k závěru, že účetní závěrka může být zpracována s předpokladem další schopnosti spolku provozovat svou činnost.¹⁵⁸ Lze také předpokládat, že jak v Praze, tak v ostatních střediscích, poptávka po osobní asistenci a službách autodopravy nebude klesat.

8.1.3. Environmentální a místní prospěch

- **Uspokojuje SP svou činností přednostně potřeby místní komunity a místní poptávky?**

V každém působišti (Praha a šest dalších krajů) uspokojuje spolek svou činností potřeby klientů z cílových skupin a pomáhá jim zvyšovat kvalitu života.

- **Jsou pro tuto činnost využívány přednostně místní zdroje?**

V jednotlivých působištích využívají tamní pracoviště podpory lokálních veřejných institucí, firem i jednotlivců.¹⁵⁹

- **Jsou zohledňovány environmentální aspekty činnosti SP?**

V celkové činnosti spolku SP6 nejsou její environmentální aspekty nijak zdůrazňovány.

- **Spolupracuje SP s místními aktéry?**

¹⁵⁸ SP6. 2020. *Účetní závěrka za rok 2019*. Praha: 2020.

¹⁵⁹ SP6. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP6.

Spolek SP6 aktivně spolupracuje s institucemi veřejné správy a samosprávy jak v Praze, tak v šesti dalších krajích. Ve všech místech působení spolek také spolupracuje s dalšími poskytovateli sociálních služeb, neziskovými organizacemi a zdravotnickými zařízeními.¹⁶⁰

¹⁶⁰ SP6, 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP6.

8.2. Klasifikace Kim Alter pro SP6

8.2.1. Vztah poslání a ekonomických aktivit

Hlavním posláním spolku s pracovním názvem SP6 je snaha o co největší zapojení klientů do jejich přirozené sociální sítě a širší společnosti. Cílovou skupinou, pro kterou jsou služby spolku primárně určeny, jsou lidé se zdravotním znevýhodněním, senioři, lidé chronicky nemocní a lidé v rekonvalescenci. Spolek poskytuje terénní osobní asistenci a jako doplňkovou službu (pouze v Praze) provozuje také autodopravu pro osoby z cílových skupin. Cílem autodopravy je usnadnit klientům pohyb po městě a zároveň tak zabránit jejich sociálnímu vyloučení z volnočasových a jiných aktivit.¹⁶¹ Je tedy zřejmé, že ekonomické aktivity mají obdobné cíle a korespondují s hlavním posláním spolku.

SP naplňuje některé charakteristiky vnořeného sociálního podniku/*Embedded Social Enterprise*

	SP6
16) Činnosti vedoucí k naplňování poslání jsou plně financovány ekonomickou činností podniku	Ne
17) Sjednocené sociální a ekonomické aktivity	Ano
18) Zásadní role osob z cílové skupiny	Ano
19) Vzájemné doplňování ekonomických aktivit a hlavní činnosti (finanční i společenský užitek)	Ano

¹⁶¹ SP6. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP6.

20) Realizace poslání je hlavním účelem podniku	Ano

6) Činnosti vedoucí k naplňování poslání jsou plně financovány ekonomickou činností podniku

Jak je uvedeno v účetní závěrce přiložené k výroční zprávě z roku 2019, v tomto roce získal spolek provozní dotace v celkové výši 100 451 000 Kč (jednotlivé kraje, městské části krajských měst a magistráty, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR) a tržby za vlastní výkony s zbožím činily zhruba 35 milionů Kč.¹⁶²

7) Sjedené sociální a ekonomické aktivity

Sociální a ekonomické aktivity spolku SP6 mají stejné cíle.

8) Zásadní role osob z cílové skupiny

Jak pro autodopravu, tak pro terénní osobní asistenci jsou osoby z cílových skupin zásadní.

9) Vzájemné doplňování ekonomických aktivit a hlavní činnosti (finanční i společenský užitek)

Společenský užitek z autodopravy je mimo jiné v tom, že firemní označená auta s logem spolku mohou upoutat řadu nových klientů. Řada klientů, kteří využívají služeb terénní osobní asistence v případě potřeby se někam dopravit pravděpodobněji zvolí autodopravu spolku, než nějakou jinou.

10) Realizace poslání je hlavním účelem podniku

Ano, přispět k větší mobilitě a vyšší kvalitě života osob z cílových skupin je hlavním cílem autodopravy, kterou spolek SP6 provozuje.

¹⁶² SP6. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP6.

8.3. Vyhodnocení pro SP6

SP6 je spolek s dlouhou tradicí. I když se aktivně nehlásí k principům sociálního podnikání a není veden v Adresáři sociálních podniků,¹⁶³ naplňuje principy sociálního podniku. Podmínky sociálního prospěchu splňuje zcela, stejně tak ekonomický prospěch. Environmentální prospěch naplňuje ve třech ze čtyř bodů, ve své činnosti totiž neklade důraz na environmentální aspekty.

Podle klasifikace sociálních podniků podle Kim Alter lze SP6 označit za vnořený sociální podnik, jehož ekonomické aktivity jsou zaměřeny na naplňování poslání spolku. Z pěti charakteristik pro tento typ sociálního podniku naplňuje čtyři. Ekonomické aktivity SP6 nejsou takového rozsahu, aby zcela financovaly činnosti vedoucí k naplňování poslání spolku.

¹⁶³ Seznam sociálních podniků. *České sociální podnikání* [online]. Praha: MPSV, 2021 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/adresar-socialnich-podniku/seznam-podniku>

9. SP7

Spolek s pracovním názvem SP7 má sídlo v Praze a byl založen v roce 2014. Hlavním posláním spolku je provozovat komunitní centrum pro seniory a širší veřejnost a postupně rozšiřovat jeho služby. Spolek se snaží podporovat a rozvíjet mezigenerační dialog se seniory, nabízí řadu vzdělávacích, kulturních, výtvarných a divadelních aktivit.¹⁶⁴ Orgány spolku jsou členská schůze a výkonný výbor.¹⁶⁵ Jeho zakladatelka a předsedkyně je zároveň jednatelkou společnosti s ručením omezeným, která poskytuje komunitní bydlení pro seniory. Budova s více než 100 byty nabízí lékařské a pečovatelské služby a v objektu je řada komerčních provozoven (kosmetické služby, pohostinství a jiné). V budově sídlí také komunitní centrum, jehož programy jsou primárně určeny pro klienty komunitního bydlení, ale vítáni jsou i klienti z řad veřejnosti.¹⁶⁶

9.1. Naplňování principů sociálního podniku

9.1.1. Sociální prospěch

- **Prospívají aktivity SP7 společnosti/specifické skupině lidí?**

Činnost a aktivity spolku SP7 jsou prospěšné nejen pro hlavní cílovou skupinu seniorů, ale současně pro jejich blízké a rodiny s dětmi.¹⁶⁷

¹⁶⁴ SP7. 2021. *Výroční zpráva za rok 2020*. Praha: SP7.

¹⁶⁵ SP7. 2014. *Stanovy*. Praha: SP7.

¹⁶⁶ Rezidenční bydlení pro seniory. *Rezidence Rosa* [online]. Praha: Rosa Management, 2021 [cit. 2021-7-13]. Dostupné z: <https://www.rezidencerosa.cz/>

¹⁶⁷ SP7. 2014. *Stanovy*. Praha: SP7.

- **Mají zaměstnanci a členové možnost podílet na směřování podniku?**

Podle stanov mají členové právo být informováni o hospodaření spolku (výročními zprávami) a podílet se spolkovém řízení a směřování podáváním podnětů, připomínek, návrhů, požadováním vysvětlení, stížností a hlasováním na členské schůzi.¹⁶⁸

9.1.2. Ekonomický prospěch

- **Je případný zisk používán k dalšímu rozvoji SP a/nebo k naplňování veřejně prospěšných cílů?**

Všechny aktivity provozované spolkem jsou neziskové, a proto případný výtěžek z pořádaných kulturních, prodejních (prodej výrobků seniorů) a společenských událostí je použit na podporu další činnosti spolku.¹⁶⁹

- **Je manažerské rozhodování a vedení zcela nezávislé na externích zakladatelích/zřizovatelích?**

Ve veřejně dostupných materiálech (výroční zprávy, stanovy) není uvedeno, že by bylo vedení spolku závislé na externím zakladateli/zřizovateli.

- **Má prodej výrobků a služeb alespoň minimální podíl na celkových výnosech SP?**

Ano, podle rozepsaných výnosů ve výroční zprávě činil podíl z vedlejší hospodářské činnosti přes 400 000 Kč.¹⁷⁰

¹⁶⁸ SP7. 2014. *Stanovy*. Praha: SP7.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ SP7. 2021. *Výroční zpráva za rok 2020*. Praha: SP7.

- **Je SP schopen zvládat ekonomická rizika?**

I přes úskalí, která přinesl rok 2020 (pandemie, lockdown apod.), spolek dál provozuje svou činnost. Řada aktivit pro seniory byla přizpůsobena platným ochranným opatřením (aktivity se například odehrávaly venku, s rouškami nebo respirátory).¹⁷¹

9.1.3. Environmentální a místní prospěch

- **Uspokojuje SP svou činností přednostně potřeby místní komunity a místní poptávky?**

Ano, spolek SP7 svou činností uspokojuje potřeby seniorů (především klientů z komunitního bydlení), rodin s dětmi a další veřejnosti v části Prahy, kde je sídlo komunitního centra.

- **Jsou pro tuto činnost využívány přednostně místní zdroje?**

Z veřejně dostupných dokumentů (výroční zprávy, stanovy) nelze usuzovat, zda jsou pro aktivity spolku využívány přednostně místní zdroje.

- **Jsou zohledňovány environmentální aspekty činnosti SP?**

V aktivitách spolku není kladen důraz na environmentální aspekty činnosti.¹⁷²

- **Spolupracuje SP s místními aktéry?**

Spolek SP7 aktivně spolupracuje s Magistrátem hlavního města Prahy, s Městskou částí Praha 8, s pražskými neziskovými organizacemi podobného zaměření a s komerčními firmami.¹⁷³

¹⁷¹ SP7. 2021. *Výroční zpráva za rok 2020*. Praha: SP7.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ Tamtéž.

9.2. Klasifikace Kim Alter pro SP7

9.2.1. Vztah poslání a ekonomických aktivit

Hlavním posláním spolku s pracovním názvem SP7 je provozovat komunitní centrum, jehož kulturní a vzdělávací programy jsou určeny zejména pro seniory, ale dveře nejsou zavřeny ani pro další generace a osoby s různými typy znevýhodnění. Spolek se snaží podporovat mezigenerační dialog. Součástí nabídky komunitního centra jsou výtvarné, tvořivé, literární, počítačové a jiné programy. Spolek pravidelně realizuje prodejní a charitativní události, na nichž je možné zakoupit umělecká díla, která vytvořili klienti komunitního centra. Výtěžek z těchto aktivit je investován zpět do rozvoje spolku.¹⁷⁴ Podle klasifikace Kim Alter lze tyto ekonomické aktivity hodnotit jako zaměřené na podporu hlavního poslání spolku.

SP naplňuje některé charakteristiky vnořeného sociálního podniku/*Embedded Social Enterprise*

	SP7
1) Činnosti vedoucí k naplňování poslání jsou plně financovány ekonomickou činností podniku	Ano/Ne
2) Sjednocené sociální a ekonomické aktivity	Ano
3) Zásadní role osob z cílové skupiny	Ano
4) Vzájemné doplňování ekonomických aktivit a hlavní	Ano

¹⁷⁴ SP7, 2021. *Výroční zpráva za rok 2020*. Praha: SP7.

činnosti (finanční i společenský užitek)	
5) Realizace poslání je hlavním účelem podniku	Ano

11) Činnosti vedoucí k naplňování poslání jsou plně financovány ekonomickou činností podniku

Činnosti spolku (veškeré jeho kurzy a programy) jsou z větší části financovány z provozních dotací (nejčastěji Magistrát hlavního města Prahy, Městská část Praha 8, Ministerstvo kultury ČR, Nadace ČEZ, Nadace Jistota KB, a.s).¹⁷⁵ Částka, kterou podnik získává z tržeb za vlastní výkony a za zboží je ale také poměrně vysoká. V roce 2019 přijal SP7 provozní dotace v celkové výši 550 000 Kč a měl tržby ve výši 491 000 Kč.¹⁷⁶ V roce 2020 obdržel spolek provozní dotace v celkové výši 394 000 Kč a tržby za vlastní výkony činily 457 000 Kč.¹⁷⁷

12) Sjednocené sociální a ekonomické aktivity

Vzhledem k tomu, že ekonomické aktivity probíhají pod hlavičkou spolku SP7, jsou také provozovány za stejným účelem – naplňovat hlavní poslání spolku.

13) Zásadní role osob z cílové skupiny

Senioři jako hlavní cílová skupina hrají zásadní roli, jsou to většinou klienti komunitního bydlení.

14) Vzájemné doplňování ekonomických aktivit a hlavní činnosti (finanční i společenský užitek)

Události, kde jsou nabízeny k prodeji výtvarná a literární díla klientů komunitního centra, mají pro spolek přínos nejen finanční, ale i společenský. O jeho aktivitách se tímto způsobem dozvídá širší veřejnost a může tak získat další podporu nebo klienty.

¹⁷⁵ SP7. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP7.

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ Tamtéž.

15) Realizace poslání je hlavním účelem podniku

Tyto ekonomické aktivity jsou realizovány za účelem podpory sociálních, kulturních a dalších programů spolku SP7.

9.3. Vyhodnocení pro SP7

Také SP7 se neprohlašuje za sociální podnik, přesto ale většinu principů sociálního podniku naplňuje. Sociální prospěch naplňuje v obou bodech, ekonomický prospěch také. Environmentální prospěch naplňuje zcela ve dvou bodech. Třetí bod, který se týká přednostního využívání místních zdrojů, bylo obtížné vyhodnotit. Z veřejně dostupných dokumentů totiž nelze usoudit, zda pro svou činnost PS7 využívá přednostně místních zdrojů. Ve své činnosti také nezohledňuje environmentální aspekty – proto také nenaplňuje čtvrtý bod environmentálního prospěchu.

Podle klasifikace sociálních podniků podle Kim Alter lze SP7 označit za vnořený sociální podnik, jehož ekonomické aktivity jsou zaměřeny na naplňování poslání spolku. Z pěti charakteristik pro daný typ naplňuje SP7 čtyři. Pátou naplňuje částečně – tržby za vlastní výkony SP7 tvoří významnou část výnosů, nejsou ale takového rozsahu, aby jimi bylo možné zcela financovat veškerou činnost vedoucí k naplňování poslání spolku.

10. SP8

Spolek s pracovním názvem SP8 vznikl v roce 2012 (2014 zapsán do veřejného rejstříku) a jeho sídlo je v Libereckém kraji. Zabývá se hlavně popularizací a propagací rukodělných prací, které vycházejí z českých venkovských zvyků, tradic a řemesel z přelomu 19. a 20. století. V této souvislosti spolek vyvíjí vzdělávací a osvětovou činnost (například přiblížení základů chovu zemědělských zvířat a pěstování zemědělských plodin, environmentální výchova nebo předávání zkušeností v těchto oblastech). Orgány spolku jsou výbor v čele s předsedou a členská schůze.¹⁷⁸

10.1. Naplňování principů sociálního podniku

10.1.1. Sociální prospěch

- **Prospívají aktivity SP8 společnosti/specifické skupině lidí?**

Činnost spolku je prospěšná pro osoby ze znevýhodněných skupin z Libereckého kraje – nacházejí zde pracovní uplatnění.¹⁷⁹

- **Mají zaměstnanci a členové možnost podílet na směřování podniku?**

Jak se uvádí ve stanovách spolku, zaměstnanci jsou pravidelně a systematicky informováni o tom, co se v podniku děje, o výsledcích spolkového hospodaření a o tom, jak se daří naplňovat stanovené veřejně prospěšné cíle. Zaměstnanci spolku také mají možnost zapojovat se do rozhodování o směřování podniku.¹⁸⁰

¹⁷⁸ SP8. 2017. *Stanovy*. Liberec: SP8.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Tamtéž.

10.1.2. Ekonomický prospěch

- **Je případný zisk používán k dalšímu rozvoji SP a/nebo k naplňování veřejně prospěšných cílů?**

Vzhledem k tomu, že se spolek hlásí k principům sociálního podnikání, je ve stanovách uvedeno, že více než 51 % případného tisku bude reinvestováno do rozvoje environmentálního podniku a jeho aktivit vedoucích k naplňování veřejně prospěšných a environmentálních cílů. Díky tomu se může lépe rozvíjet lokalita působení spolku a jeho zaměstnanci se budou dále vzdělávat.¹⁸¹

- **Je manažerské rozhodování a vedení zcela nezávislé na externích zakladatelích/zřizovateli?**

Vedení a řízení spolku je zcela autonomní a nezávislé na jakémkoli externím zřizovateli a nebo zakladateli.¹⁸²

- **Má prodej výrobků a služeb alespoň minimální podíl na celkových výnosech SP?**

Tržby z prodeje vlastních výrobků (například mýdla) a služeb tvoří v celkových výnosech spolku více než 30%.¹⁸³

¹⁸¹ SP8. 2017. *Stanovy*. Liberec: SP8.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž.

- **Je SP schopen zvládat ekonomická rizika?**

Vzhledem k tomu, že projekt Mýdlárny je financován z prostředků Evropské unie (Evropský sociální fond – Operační program Zaměstnanost), je velmi důležité, aby po skončení dotační podpory byl spolek schopen projekt dál realizovat a rozvíjet.¹⁸⁴

10.1.3. Environmentální a místní prospěch

- **Uspokojuje SP svou činností přednostně potřeby místní komunity a místní poptávky?**

Prospěch z činnosti spolku mají kromě cílových skupin také obyvatelé vesnice, kde působí, a i návštěvnická veřejnost. Část zisku spolku je totiž investována do rekonstrukce tamní fary. Svou hospodářskou činností spolek také podporuje místní ekonomiku.¹⁸⁵

- **Jsou pro tuto činnost využívány přednostně místní zdroje?**

Pro výrobu mýdel spolek využívá místní zdroje – sběr bylin probíhá na přilehlých farních loukách, na kterých byla snaha zachovat co největší druhovou pestrost.¹⁸⁶

- **Jsou zohledňovány environmentální aspekty činnosti SP?**

Při výrobě mýdel a dalších produktů jsou využívány technologie, které nezatěžují životní prostředí. Spolek klade důraz na environmentální aspekty své činnosti i při vyřizování písemností. Efektivita environmentálního přínosu podnikání spolku je pravidelně hodnocena. Vyráběná mýdla jsou biologicky rozložitelná a vzhledem k jejich

¹⁸⁴ O projektu. SP8 [online]. Volfartice: SP8, 2021 [cit. 2021-7-13]. Dostupné z: <https://www.sp8.cz/o-projektu/>

¹⁸⁵ SP8. 2017. *Stanovy*. Liberec: SP8.

¹⁸⁶ Tamtéž.

výrobě za studena si mýdla uchovávají většinu svých výživných složek. Spolek používá bezobalovou techniku a klade důraz na ekologické hospodaření s vodou.¹⁸⁷

- **Spolupracuje SP s místními aktéry?**

Spolek aktivně spolupracuje s místními akčními skupinami, samosprávou, s Libereckýma s Ústeckým krajem, s podobně zaměřenými neziskovými organizacemi a firmami z oblasti.¹⁸⁸

¹⁸⁷ SP8. 2017. *Stanovy*. Liberec: SP8.

¹⁸⁸ Tamtéž.

10.2. Klasifikace Kim Alter pro SP8

10.2.1. Vztah poslání a ekonomických aktivit

Aktivity zaměřené na naplňování poslání/Mission-related Social Enterprise

Podle klasifikace Kim Alter a po analýze činnosti spolku je zřejmé, že spolek s pracovním názvem SP8 lze zařadit jako *mission-related social enterprise* – neboli sociální podnik, jehož ekonomické aktivity souvisejí s posláním mateřského spolku.¹⁸⁹ Hlavním posláním spolku je v tomto případě popularizovat znalosti a řemeslné tradiční dovednosti pocházející z venkovských zvyků na přelomu 19. a 20. století, snahy o obnovu a ochranu kulturního dědictví obce Volfartice, environmentální výchova a spojování nových zkušeností ve výrobě přírodních mýdel a svíček s tradičními historickými zkušenostmi.¹⁹⁰ Projekt mýdlárny si klade za cíl vytvořit pracovní místa pro místní obyvatele, kteří patří do skupin znevýhodněných na trhu práce (senioři, osoby se zdravotním postižením, osoby pečující o malé děti) a učinit podnik ekonomicky soběstačným natolik, aby zisk z jeho provozu mohl být použit na vzdělávací a osvětové aktivity spolku SP8 a obnovu místní fary.¹⁹¹ Aktivity a zaměření nového sociálního podniku mýdlárny tak pouze souvisejí s posláním mateřského spolku SP8. Jako jejich vzájemný styčný bod lze spatřovat to, že oba subjekty mají snahu o zachování a obnovu vesnice, kde sídlí.

¹⁸⁹ ALTER, Kim. *Social Enterprise Typology*. Wilmington, Delaware, United States: Virtue Ventures, 2007, s. 24.

¹⁹⁰ SP8. 2017. *Stanovy*. Liberec: SP8.

¹⁹¹ O projektu. *SP8* [online]. Volfartice: SP8, 2021 [cit. 2021-7-13]. Dostupné z: <https://www.sp8.cz/o-projektu/>

10.2.2. Klasifikace podle Kim Alter

Podle Kim Alter lze sociální podniky rozdělit také podle toho, do jaké míry jsou spolu propojeny ekonomické aktivity mateřské organizace a její sociální programy.¹⁹² V následující tabulce jsou vypsány charakteristiky typické pro integrované sociální podniky.

SP8 naplňuje některé charakteristiky pro integrovaný sociální podnik/*Integrated Social Enterprise*

	SP8
1) Podnik. aktivity tematicky blízké poslání mateřské organizace	Ano
2) Majetek organizace není rozdělen, sdílení nákladů s mateřskou organizací	Ano
3) Mechanismem pro financování projektů/činností – poslání	Ano
4) Větší sociální dopad	Ano
5) Rozšíření původního poslání (nové cílové skupiny), komercializace	Ano
6) Vstup na nový trh/nové služby	Ano
7) Ekonom.oddělení/samostatný	Ne
8) Synergický vztah – podpora a přidávají si na hodnotě	Ano

- **Poslání se částečně překrývá s podnikatelskými aktivitami**

¹⁹² ALTER, Kim. *Social Enterprise Typology*. Wilmington, Delaware, United States: Virtue Ventures, 2007, s. 26.

Poslání SP8 a náplň jeho podnikatelských aktivit se částečně překrývá. V obou případech dominují snahy o pozvednutí a ochranu kulturního a přírodního dědictví ve Volfarticích. Mýdla se vyrábějí převážně tradičními postupy a to zcela souzní s posláním SP8 (popularizace a předávání tradičních řemesel).

- **Majetek organizace není rozdělen, sdílení nákladů s mateřskou organizací**

Majetek spolku není rozdělen, mýdlárna sdílí náklady se spolkem SP8.

- **Mechanismem pro financování projektů/činností – poslání**

Ano, projekt mýdlárny se stal mechanismem pro financování a rozšíření činnosti spolku SP8.

- **Větší sociální dopad**

Díky projektu mýdlárny byla nově vytvořena pracovní místa pro místní osoby znevýhodněné na trhu práce.

- **Rozšíření původního poslání (nové cílové skupiny), komercializace**

Projekt mýdlárny přinesl spolku i komercializaci, zájem o výrobu mýdla na řemeslných trzích přispěl k realizování projektu mýdlárny.

- **Vstup na nový trh/nové služby**

Nově jsou produkty prodávány také přes e-shop, takto se dostanou k většímu množství zákazníků.

- **Ekonom.oddělení/samostatný**

Projekt mýdlárny není samostatný, je propojený se spolkem SP8.

- **Synergický vztah – podpora a přidávají si na hodnotě**

Spolek SP8 získal díky projektu mýdlárny dostal do širšího povědomí veřejnosti a má také větší množství prostředků na opravu místní fary a realizaci osvětových a vzdělávacích aktivit. Mýdlárna má vzhledem k napojení na spolek SP8 konkurenční výhodu na trhu.

10.3. Vyhodnocení pro SP8

SP8 se aktivně hlásí k principům sociálního podnikání a je uveden v Adresáři sociálních podniků.¹⁹³ Principy sociálního podniku má uvedeny i ve svých stanovách. Není proto překvapivé, že úspěšně naplňuje všechny podmínky sociálního, ekonomického i environmentálního prospěchu.

Podle klasifikace sociálních podniků podle Kim Alter lze označit SP8 za integrovaný sociální podnik, jehož ekonomické aktivity tematicky souvisejí s posláním spolku. Z osmi charakteristik pro daný typ podniku se mu daří naplňovat sedm. Nenaplňuje bod, kdy ekonomické aktivity spravuje samostatná organizační složka.

¹⁹³ Seznam sociálních podniků. *České sociální podnikání* [online]. Praha: MPSV, 2021 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/adresar-socialnich-podniku/seznam-podniku>

11. SP9

Spolek s pracovním názvem SP9 byl založen v roce 2011 (zapsán do veřejného rejstříku 2014) a jeho sídlo je v Praze. Hlavním účelem spolku je provozování multikulturního komunitního centra Vila XY a realizace festivalu pro seniory (v roce 2020 se konal již 8. ročník).¹⁹⁴ Vzhledem k pandemické situaci byla řada programů a přednášek v poslední době online.¹⁹⁵ Orgány spolku jsou valná hromada (nejvyšší orgán) a výbor (statutární orgán).¹⁹⁶ V komunitním centru se odehrávají kulturní, vzdělávací, výchovné, sociální, charitativní a jiné aktivity. Často jsou pořádány výstavy s bohatým doprovodným programem – workshopy a tvořivými dílnami, které přivádějí dohromady návštěvnickou veřejnost všech generací. Po celý rok jsou v nabídce pravidelné kurzy pro seniory, kondiční cvičení, jazykové kurzy, vlastivědné procházky a další aktivity.¹⁹⁷

11.1. Naplňování principů sociálního podniku

11.1.1. Sociální prospěch

- **Prospívají aktivity SP9 společnosti/specifické skupině lidí?**

Aktivity komunitního centra jsou prospěšné nejenom pro obyvatele městské části, kde spolek sídlí, ale také pro ostatní obyvatele Prahy. Cílové skupině seniorů (z celé Prahy) přináší prospěch zmiňovaný každoroční festival.

¹⁹⁴ Pozn.: Na jaře 2021 se projekt zaměřený na seniory osamostatnil a pod stejným názvem byl založen jako nový spolek s tím, že navazuje na svou činnost, kterou předtím realizoval pod hlavičkou spolku SP9. Výroční zpráva z roku 2020 ještě tedy v sobě zahrnuje i aktivity pro seniory jakou součást spolku SP9.

¹⁹⁵ SP9. 2021. *Výroční zpráva 2020*. Praha: SP9.

¹⁹⁶ SP9. 2016. *Stanovy*. Praha: SP9.

¹⁹⁷ SP9. 2021. *Výroční zpráva 2020*. Praha: SP9.

- **Mají zaměstnanci a členové možnost podílet na směřování podniku?**

Ve stanovách spolku je uvedeno, že členové mají právo hlasovat na valné hromadě. Právem člena spolku je dostávat informace o dění ve spolku a aktivně se ho účastnit. Může se k němu vyjadřovat, podávat návrhy a klást otázky.¹⁹⁸

11.1.2. Ekonomický prospěch

- **Je případný zisk používán k dalšímu rozvoji SP a/nebo k naplňování veřejně prospěšných cílů?**

Ano, ve stanovách spolku je výslovně uvedeno, že zisk bude používán k aktivitám, které naplňují účel, k němuž byl spolek založen.¹⁹⁹

- **Je manažerské rozhodování a vedení zcela nezávislé na externích zakladatelích/zřizovateli?**

Ve výročních zprávách ani ve stanovách spolku není uvedeno, že by jeho vedení bylo závislé na externím zakladateli a nebo zřizovateli.

- **Má prodej výrobků a služeb alespoň minimální podíl na celkových výnosech SP?**

Tržby spolku za vlastní činnost tvořily v roce 2020 zhruba 2 miliony Kč.²⁰⁰

- **Je SP schopen zvládat ekonomická rizika?**

I přes řadu výzev, před něž byl spolek během roku 2020 postaven, se mu úspěšně dařilo naplňovat svůj účel. V příloze účetní závěrky spolku je uvedeno, že tato závěrka byla pořizována s vědomím, že neexistují důvody, proč by spolek neměl

¹⁹⁸ SP9. 2016. *Stanovy*. Praha: SP9.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ SP9. 2020. *Účetní závěrka SP9 2020*. Praha: SP9.

být schopen v dalším roce provozovat svou činnost.²⁰¹ Určité ekonomické riziko ale představuje fakt, že většina aktivit spolku je financována z provozních dotací – v roce 2020 to byly dotace Magistrátu hlavního města Prahy a dvou městských částí.²⁰²

11.1.3. Environmentální a místní prospěch

- **Uspokojuje SP svou činností přednostně potřeby místní komunity a místní poptávky?**

Činnost spolku SP9 uspokojuje především potřeby seniorů a obyvatel dalších věkových skupin žijících ve stejné městské části Prahy.²⁰³

- **Jsou pro tuto činnost využívány přednostně místní zdroje?**

Většina aktivit spolku je podporována provozními dotacemi městských částí a Magistrátu hlavního města Prahy.²⁰⁴

- **Jsou zohledňovány environmentální aspekty činnosti SP?**

Environmentální stránka činností spolu není nijak zdůrazňována.²⁰⁵

- **Spolupracuje SP s místními aktéry?**

Spolek aktivně spolupracuje s Magistrátem hlavního města Prahy a s městskými částmi. Na řadě aktivit (převážně na seniorském festivalu) se společně se spolkem podílí také další neziskové organizace, mezi jejichž cílové skupiny senioři patří.²⁰⁶

²⁰¹ SP9. 2020. *Příloha k účetní závěrce SP9 2020*. Praha: SP9.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ SP9. 2021. *Výroční zpráva 2020*. Praha: SP9.

²⁰⁴ SP9. 2020. *Příloha k účetní závěrce SP9 2020*. Praha: SP9.

²⁰⁵ SP9. 2021. *Výroční zpráva 2020*. Praha: SP9.

²⁰⁶ Tamtéž.

11.2. Klasifikace Kim Alter pro SP9

11.2.1. Vztah poslání a ekonomických aktivit

Podle klasifikace Kim Alter a po analýze činnosti spolku je zřejmé, že spolek s pracovním názvem SP9 lze zařadit jako *mission-related social enterprise* – neboli sociální podnik, jehož ekonomické aktivity souvisejí s posláním mateřského spolku.²⁰⁷

Podobně jako tomu bylo u předchozího spolku SP8, i v případě spolku s pracovním názvem SP9 lze hovořit o tom, že podle klasifikace Kim Alter ho je možné označit za integrovaný sociální podnik.

SP9 naplňuje některé charakteristiky integrovaného sociálního podniku/*Integrated Social Enterprise*

	SP9
1) Podnik. aktivity tematicky blízké poslání mateřské organizace	Ano
2) Majetek organizace není rozdělen, sdílení nákladů s mateřskou organizací	Ano
3) Mechanismem pro financování projektů/činností – poslání	Ne
4) Větší sociální dopad	Ano
5) Rozšíření původního poslání (nové cílové skupiny), komercializace	Ano

²⁰⁷ ALTER, Kim. *Social Enterprise Typology*. Wilmington, Delaware, United States: Virtue Ventures, 2007, s. 24.

6) Vstup na nový trh/nové služby	Ano
7) Ekonom. oddělení/samostatný	Ano/Ne
8) Synergický vztah – podpora a přidávají si na hodnotě	Ano

1) Podnik. aktivity tematicky blízké poslání mateřské organizace

Ekonomické aktivity spolku SP9 souvisejí s jeho posláním – spolek realizuje především doprovodné programy k probíhajícím výstavám (pro návštěvníky všech generací), workshopy a další události související s výtvarným uměním. Dalším souborem ekonomických aktivit je festival pro seniory a řada pravidelných seminářů, cvičení a kurzů, které probíhají po celý rok.²⁰⁸

2) Majetek organizace není rozdělen, sdílení nákladů s mateřskou organizací

Majetek spolku není rozdělen.

3) Mechanismem pro financování projektů/činností – poslání

Ekonomické aktivity spolku nemají rakový rozsah, aby fungovaly jako spolehlivý mechanismus financování projektů a činností vedoucích k naplňování poslání spolku. Přesto tržby z vedlejší hospodářské činnosti tvoří významnou část výnosů. V roce 2020 to byla částka zhruba 2 000 000 Kč, zatímco provozní dotace činily zhruba 3 000 000 Kč.²⁰⁹

²⁰⁸ SP9. 2021. *Výroční zpráva 2020*. Praha: SP9.

²⁰⁹ SP9. Účetní závěrka 2020. Praha: SP9.

4) Větší sociální dopad

Široká nabídka kurzů, workshopů, seminářů, výstav a dalších událostí zpestřuje a zlepšuje život veřejnosti v Praze a umožňuje tak spolku SP9, aby jeho aktivity měly větší společenský dopad.

5) Rozšíření původního poslání (nové cílové skupiny), komercializace

Poslání zůstává nezměněno, nebyly přidány nové cílové skupiny.

6) Vstup na nový trh/nové služby

Za nabídku nových služeb se dá považovat vydělení programu pro seniory (od jara 2021), který je teď provozován samostatným spolkem, jehož cílovou skupinou jsou pouze senioři.

7) Ekonom. oddělení/samostatný

Plánování a organizování ekonomických aktivit je běžnou agendou spolku, na níž se svým dílem podílejí všichni zaměstnanci spolku, není vytvořena žádná zvláštní samostatná organizační složka.²¹⁰

8) Synergický vztah – podpora a přidávají si na hodnotě

Různorodé ekonomické aktivity mají pro spolek nejen neoddiskutovatelný finanční přínos, ale díky nim je s činnostmi a s posláním spolku více obeznámena širší veřejnost. Spolek tak může lépe navazovat nová partnerství s neziskovými organizacemi, institucemi veřejné správy a se zástupci řady firem.

²¹⁰ SP9. 2021. *Výroční zpráva 2020*. Praha: SP9.

11.3. Vyhodnocení pro SP9

SP9 se nehlásí k principům sociálního podnikání, přesto svými aktivitami naplňuje jak sociální, tak ekonomický a z větší části environmentální prospěch. Poslední bod z podmínek environmentálního prospěchu – zohledňování environmentálních aspektů při činnosti spolku – není naplněn.

Podle klasifikace sociálních podniků autorky Kim Alter lze SP9 označit za integrovaný sociální podnik, jehož ekonomické aktivity tematicky souvisí s posláním spolku. Z osmi charakteristik tohoto typu sociálního podniku naplňuje šest. Ekonomické aktivity nejsou pouze mechanismem k financování činností vedoucích k naplňování poslání spolku a do začátku roku 2021 nebyly vedeny jako samostatná organizační složka. Na jaře tohoto roku se ze spolku vydělil nový samostatný spolek, jehož cílovou skupinou jsou senioři.

12. Závěr

Z celkového počtu devíti spolků – sociálních podniků se jen dva (SP2 a SP8) aktivně hlásí k principům sociálního podnikání, sami sebe za sociální podniky prohlašují a jsou vedeny v Adresáři sociálních podniků. U ostatních sedmi spolků je potenciál k tomu, aby se sociálními podniky staly. Mohly by tak rozšířit portfolio svých aktivit pro cílové skupiny, zvýšit výnosy z vlastní činnosti a lépe naplňovat své poslání. Fakt, že řada spolků naplňuje principy sociálního podniku, ale aktivně se k nim nehlásí, může vypovídat o nízkém povědomí veřejnosti o sociálním podnikání. Výsledky této analýzy však nelze generalizovat, vypovídají o vybraných devíti spolcích – sociálních podnicích.

Ze tří souborů podmínek pro naplnění principů sociálního podniku bylo nejméně naplňováno zohledňování environmentálních aspektů (pouze tři spolky z devíti tento bod naplňují).

Z celkového počtu devíti spolků – sociálních podniků lze podle klasifikace Kim Alter pět označit za vnořené sociální podniky a čtyři za integrované. Charakteristiku vnořného sociálního podniku splňuje jeden spolek ze 100 % a čtyři z 80 %. Pokud jde o integrovaný sociální podnik, dva spolky splňují tuto charakteristiku ze 75 %, jeden ji naplňuje z 87,5 % a jeden z 50 %.

V příloze jsou k nahlédnutí dva grafy, které znázorňují celkový přehled naplňovaných principů sociálních podniků (pro SP1 – SP9) a procentuální naplnění charakteristik vnořného a integrovaného typu sociálního podniku u jednotlivých spolků – sociálních podniků.

Prameny

- Případová studie SP1
- Případová studie SP2
- Případová studie SP3
- Případová studie SP4
- Případová studie SP4
- Případová studie SP5
- Případová studie SP6
- Případová studie SP6
- Případová studie SP7
- Případová studie SP8
- Případová studie SP9

Seznam literatury

- ALTER, Kim. *Social Enterprise Typology*. Wilmington, Delaware, United States: Virtue Ventures, 2007.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4. nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.
- DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- SP1. 2019. *Stanovy*. Praha: SP1.
- SP1. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP1.
- SP2. 2019. *Účetní závěrka 2019*. České Budějovice: SP2.
- SP2. 2019. *Výroční zpráva za rok 2018*. Týn nad Vltavou: SP2.

- SP2. *Stanovy*. 2014. České Budějovice: SP2.
- SP3. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Liberec: SP3.
- SP4. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP4.
- SP4: 2020. *Stanovy*. Praha: SP4.
- SP5. 2019. *Stanovy*. Plzeň: SP5.
- SP5. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Plzeň: SP5.
- SP6. 2014. *Stanovy*. Praha: SP6.
- SP6. 2020. *Účetní závěrka za rok 2019*. Praha: 2020.
- SP6. 2020. *Výroční zpráva za rok 2019*. Praha: SP6.
- SP7. 2014. *Stanovy*. Praha: SP7.
- SP7. 2021. *Výroční zpráva za rok 2020*. Praha: SP7.
- SP8. 2017. *Stanovy*. Liberec: SP8.
- SP9. 2016. *Stanovy*. Praha: SP9.
- SP9. 2020. *Příloha k účetní závěrce SP9 2020*. Praha: SP9.
- SP9. 2020. *Účetní závěrka SP9 2020*. Praha: SP9.
- SP9. 2021. *Výroční zpráva 2020*. Praha: SP9.
- YIN, Robert K. Schéma návrhu teorie pomocí mnohopřípadové studie. In: HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

Seznam webových stránek a internetových zdrojů

- Adresář sociálních podniků. České sociální podnikání [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2020 [cit. 2020-02-13]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/adresar-socialnich-podniku>
- BORZAGA, Carlo, Giulia GALERA, Barbara FRANCHINI, Stefania CHIOMENTO, Rocío NOGALES a Chiara CARINI. *Social enterprises and their ecosystems in Europe: Comparative synthesis report* [online]. Luxembourg: European Commission, 2020, s. 1-124. [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qa-04-17-875-en-n.pdf>
- CIRIEC. *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union* [online]. Brusel: European Economic and Social Committee, 2017. [cit. 2021-7-18]. ISBN 978-92-830-3837-5. Dostupné z: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qa-04-17-875-en-n.pdf>
- Definice a principy sociálního podniku. *TESSEA* [online]. Praha: TESSEA, 2021 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://www.tessea.cz/tessea-o-nas/definice-a-principy-socialniho-podnikani>
- DEFOURNY, Jacques a Marthe NYSSSENS. The EMES approach of social enterprise in a comparative perspective. *EMES Network* [online]. Liege: EMES European Research Network, 2012, (03), 1-47 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: https://emes.net/content/uploads/publications/EMES-WP-12-03_Defourny-Nyssens.pdf
- Dotazníkové šetření sociálních podniků 2019. České sociální podnikání [online]. Praha: České sociální podnikání, 2019 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/ke-stazeni/pruzkumy-a-setreni/3976-dotaznikove-setreni-socialnich-podniku-2020>
- Focus areas. *EMES* [online]. Liege: EMES network, 2021 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://emes.net/focus-areas/>

- FRANKOVÁ, Eva. EUROPEAN COMMISSION. *Social enterprises and their ecosystems in Europe: Country report CZECH REPUBLIC* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019, s. 10, [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Social_enterprises_and_their_ecosystems_in_Europe_Updated_country_report_Czech_Republic_final.pdf
- Iniciativa Společenství EQUAL v České republice. *EQUAL ČR* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2006 [cit. 2020-02-13]. Dostupné z: <http://www.equalcr.cz/clanek.php?lg=1&id=397>
- Jsme sociální podnik: Sociální zemědělství. *SP2* [online]. Týn nad Vltavou: SP2, 2021 [cit. 2021-7-2]. Dostupné z: <https://www.sp2.cz/socialni-zemedelstvi/jsme-socialni-podnik/>
- Komunitní centrum XY. *SP3* [online]. Liberec: SP3, 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.sp3.cz/projekty/sp3>
- Návrh zákona o integračním sociálním podniku projednají poslanci. *Advokátní deník* [online]. Praha: Advokátní deník, 2021, [cit. 2021-7-20]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/07/13/k-navrhu-zakona-o-integracnim-socialnim-podniku-zaujala-vlada-neutralni-postoj/>
-
- Návrh zákona o sociálním podniku. *Hospodářská komora České republiky* [online]. Praha: Hospodářská komora České republiky, 2019 [cit. 2021-7-19]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/legislation/13-19-navrh-zakona-o-socialnim-podniku-18-2-2019/>
- Návrh zákona o sociálním podniku. *Komora sociálních podniků a společensky odpovědných organizací: Sociální podnikání* [online]. Praha: Komora sociálních podniků, 2019 [cit. 2021-7-19]. Dostupné z: <https://www.komora-socialnich-podniku.cz/socialni-podnikani/navrh-zakona-o-socialnim-podnikani/>
- O nás. *SP3* [online]. Liberec: SP3, 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.sp3.cz/o-nas>
- O nás. *TESSEA* [online]. Praha: TESSEA, 2021 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://www.tessea.cz/tessea-o-nas/o-spolku-my-o-nas>

- O projektu. *SP8* [online]. Volfartice: SP8, 2021 [cit. 2021-7-13]. Dostupné z: <https://www.sp8.cz/o-projektu/>
- Ostatní projekty. <https://www.sp3.cz/ostatni-projekty> [online]. Liberec: SP3, 2021, [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://www.p3.cz/ostatni-projekty>
- Rezidenční bydlení pro seniory. *Rezidence Rosa* [online]. Praha: Rosa Management, 2021 [cit. 2021-7-13]. Dostupné z: <https://www.rezidencerosa.cz/>
- RYCHTÁŘ, Karel, Petra FRANCOVÁ a Markéta VINKELHOFEROVÁ. *Vyhodnocení dotazníkového šetření k situaci sociálních podniků v době koronavirové krize* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2020 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: https://ceske-socialni-podnikani.cz/images/pdf/Vyhodnocen_dotaznkovho_eten_korona.pdf
- Seznam sociálních podniků. *České sociální podnikání* [online]. Praha: MPSV, 2021 [cit. 2021-7-21]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/adresar-socialnich-podniku/seznam-podniku>
- *Social Economy Europe* [online]. Brusel: Social Economy Europe, 2021 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://www.socialeconomy.eu.org/>
- *Social Economy Charter* [online]. Brusel: Social Economy Europe, 2015 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://www.socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2020/04/2019-updated-Social-Economy-Charter.pdf>
- Sociální podnikání: Principy a definice. *České sociální podnikání* [online]. Praha: České sociální podnikání, 2014 [cit. 2021-7-18]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani/principy-a-definice>
- SP3: 2016. *Stanovy*. Liberec: SP3. Ostatní dokumenty: Organizační struktura. *SP3* [online]. Liberec: SP3, 2021 [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: https://www.sp3.cz/IS/pu_data/send_files/File/sp3_cz/organizace_SP3_1.pdf
- TESSEA. Zpráva o sociálním podnikání v ČR 2018. *TESSEA* [online]. Praha: TESSEA, 2018 [cit. 2021-7-13]. Dostupné z: https://www.tessea.cz/images/pdf/ZPRAVA_O_STAVU_SOC_PODNIKANI_2018_FINAL2.pdf
- Veřejný rejstřík a sbírka Listin: Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností. *Justice* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky,

2015 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=93093&typ=UPLNY>